

**SÎNT TEATRE
NAȚIONALE CARE NU ÎȘI
MERITĂ TITULATURA?** »

**Olița Cîntec, secretar general al Asociației Internaționale a
Criticilor de Teatru – secția română, vorbește despre lașul
cultural.**

Citiți un interviu de Anca Baraboi ÎN » PAGINILE 8-9

PRIMUL MAGAZIN CULTURAL DIN ROMÂNIA » APARE SÎMBĂTA » WWW.SUPLIMENT.POLIROM.RO

Suplimentul DE CULTURĂ

1,5
LEI

NR. 221 » 21 – 27 martie 2009 » Săptămînal realizat de Editura Polirom și „Ziarul de Iași” » supliment@polirom.ro

LA LOC
teleCOMANDA

Neuroane!

Alex Savitescu

Ți-ai lăsat funcțiile de izbeliște, neuroane! Singur, bătînd haotic pasul pe loc prin masa cefalorahidiană... Neuroane, te-ai înecat în apa (!) din propriul tău creier!

ÎN » PAGINA 4

**Un an bun pentru
dragoste literară**

C. Rogozanu

E un semn bun, dincolo de orice varietate de evaluări critice, simplul fapt că am avut pe noptieră săptămînile astea povești de dragoste proaspete, scrise de trei autori români contemporani, destul de diferiți: Lucian Dan Teodorovici, Dan Lungu și Cecilia Ștefănescu. Imprecis spus „dragoste”...

ÎN » PAGINILE 10-11

**Ahdaf Soueif –
Harta iubirii**

Avanpremieră editorială

Citiți un fragment în premieră din romanul egiptencei Ahdaf Soueif, o apologie a iubirii și a puterii sale de a învinge diferențele culturale, în curs de apariție la Editura Polirom.

ÎN » PAGINILE 6-7

Ce-a văzut și ce n-a văzut Parisul din literatura română

Intenția Ministerului Culturii, Cultelor și Patrimoniului Național ca scriitorii și criticii români să „viziteze în masă” Salonul de Carte de la Paris nu a reușit să fie pusă în practică. Programul anunțat viza evenimente la care să participe Gabriela Adameșteanu, Nicolae Manolescu, Florin Iaru, Ștefan Agopian, Nicolae Prelipceanu, Daniel Cristea-Enache, Eugen Negrici, Paul Cernat, Livius Ciocârlie. În fața publicului de la „Salon du livre” (Paris, 13-18 martie) au fost în cele din urmă doar patru dintre scriitorii și criticii literari amintiți.

Despre evenimentele care au avut loc la standul național sau la cel al Centrului Național al Cărții puteți citi în relatarea și în reportajul realizate la Paris de Cristina Hermeziu și Luiza Vasiliu.

Citiți grupajul ÎN » PAGINILE 3-5

CIRCUl NOSTRU VĂ PREZINTĂ:

Ratingul prezidențial

Lucian Dan Teodorovici

Iarși despre Traian Băsescu. Îmi recunosc de la început neputința de a scrie despre altceva, într-o Românie în care se întâmplă multe într-o săptămână, dar nimic suficient de spectaculos precum un interviu televizat al președintelui. Orice alt eveniment pălește, indiferent de importanța lui.

Are rost să ne întrebăm de ce? Poate că are. Pentru că, permițându-mi vă rog această vultă, cel mai simplu răspuns îl avem uitându-ne la audiențele televiziunilor. Pe lângă „fenomenul OTV”, cele mai mari audiențe aduc emisiunile cu țâțisme în direct, înjurături, amenințări și alte cele. De ce? Pentru că *par* autentice. Nu-și mai găsec locuri în grile show-urile muncite, actorii reali trec în plan secund, pentru că audiența se rezolvă mult mai simplu: plătești cu bani puțini niște sărmani (din toate

punctele de vedere) și îi pui să se comporte ca la ei în curte sau ca în curtea bogății. Nimic mai simplu, nimic mai eficace. Grobianismul face rating.

Să ne întoarcem acum la Traian Băsescu. Sigur, comparația cu cele scrise în paragraful precedent ar fi o exagerare. Dar, când vorbim despre autenticitate, mai bine zis despre *prezumția* de autenticitate, o asemănare punctuală este posibilă. Pentru că Traian Băsescu din asta trăiește în ochii publicului larg: este un actor amator care își face însă rolul mult mai bine decât actorii profesioniști. Dintr-un motiv simplu: el nu trebuie să învețe acest rol. Trebuie doar să se lase liber, să dea drumul cuvintelor. Sigur, mulți vor vedea aici o contradicție: păi, de vreme ce nu vine cu replici învățate, nu înseamnă cumva că e cu adevărat autentic? Nu, din păcate nu înseamnă. Deoarece Traian Băsescu e foarte conștient că autenticitatea

» **Acest interviu al președintelui a avut, în autenticitatea lui jucată, magnetică, un moment de pierdere a contactului direct cu publicul telespectator. Un „paragraf” ce poate fi numit „momentul Elena”. Elena Băsescu, firește. Nu e primul. De fiecare dată când fata președintelui intervine în discuție, tatăl își pierde farmecul, magnetismul.**

lui e o marfă care îi aduce profit.

Ce-am aflat, în fapt, nou din ieșirea publică a președintelui? După ce tragem o linie, vedem că mai nimic. O fi surprinzător să auzim astăzi cum țara a fost dusă de răpă de un guvern PNL iresponsabil, care l-a mințit pe președinte? Nu, deloc. Că a fost vorba de un guvern iresponsabil ni s-a spus de nenumărate ori. Că a fost vorba de diverse minciuni, la fel. Și-atunci? Nu contează, la

Băsescu nu contează ce, ci cum își construiește afirmațiile. Prin urmare, chiar repetind la infinit aceleași cuvinte, el reușește să ne surprindă de fiecare dată. Nu știu de ce: o spune pe alt ton, cu alt suflu, în alt ritm, cu alte cute pe frunte, cu alt rictus? E posibil.

Și totuși, acest interviu al președintelui a avut, în autenticitatea lui jucată, magnetică, un moment de pierdere a contactului direct cu publicul telespectator.

Un „paragraf” ce poate fi numit „momentul Elena”. Elena Băsescu, firește. Nu e primul. De fiecare dată când fata președintelui intervine în discuție, tatăl își pierde farmecul, magnetismul. Mai rău, nu reușește să-și conserve autenticitatea. Apare alt rictus, apar alte cute, apare alt ton al vocii. Când se declanșează „momentul Elena”, Traian Băsescu devine, în mod surprinzător, politician. Și, ca orice politician, se stăpânește să spună ce are cu adevărat pe suflet, își caută cuvinte dincolo de scrisnetul dinților, parcă vedem și niște stropi de transpirație pe fruntea prezidențială.

Acum, în acest interviu, a simțit nevoia să vorbească despre inteligența candidatei la Parlamentul European Elena Băsescu, una pusă în mod nedrept în acolade de presă, din cauza unei mici erori precum pluralul cuvintului „succes”. Nu, candidata la Parlamentul European nu este așa. Manipularea presei a făcut-o să pară așa. Altfel, domnișoara în discuție este foarte... altfel. Nu sînt ironic. S-ar putea ca președintele să aibă dreptate. Nu cred nici eu în ignoranța Elenei Băsescu, cred că e, într-un fel, o victimă a presei.

Singurul moment când n-am cum să rămân în siajul cuvintelor tatălui e cel în care o vede victimă inocentă a presei. Dimpotrivă, Elena și-a asumat statutul, tatăl ei și l-a asumat de asemenea, prin urmare nu putem vorbi despre inocență.

Dar alta era, de fapt, observația de la care pornisem. În ciuda a numeroase greșeli făcute de-a lungul vremii, Traian Băsescu a fost intangibil la nivelul percepției populare, întrucât a mizat pe repararea lor prin jocul autenticității. Elena Băsescu, devenită candidat independent cu jumătate de normă la PD-L din pricina Alinei Mungiu-Pippidi, se dovedește însă, din păcate pentru președinte, singura piedică în calea construcției impecabile a acestei autenticități. Elena Băsescu, în mod straniu, îl obligă pe Traian Băsescu să devină politician în vorbe și gesturi, ceea ce nu-i pică deloc bine. Și vine o campanie electorală. Așa că mă întreb, tot mai uimit, ce se ascunde în spațiile acestei ambiții familiale, în-cît tatăl este dispus să-și asume punerea în pericol a propriei cariere politice de dragul ascensiunii fiicei?

TEO

GHEO

ROMÂNII E DEȘTEPTI

Oltenia, Sicilia României

Radu Pavel Gheo

Acum cîțiva ani, mai în vară, cînd îmi beam cafeaua pe o terasă de pe lângă tribunal, am auzit fără să vreau o discuție între niște avocați. Mai precis, l-am auzit pe unul dintre ei plîngîndu-se că unul din procesele în care pleda fusese mutat la Craiova. N-am priceput eu detaliile avocațești, dar am reținut atîta: „Acum, dacă e de mers la Craiova, pot să-i pun cruce. Trebuie să-i spun clientului să-și retragă plîngerea...”

Între timp s-au mai întîmplat lucruri. S-a aflat, de exemplu, că principalul suspect în cazul unui dublu asasinat la o casă de schimb valutar din Brașov era un individ care trebuia să fie la închisoare. Fusese condamnat pentru trei tentative de omor, dar a fost eliberat condiționat de Tribunalul Dolj pe motive medicale, fiind diagnosticat cu glaucom. Ancheta declanșată acolo a descoperit o mulțime de ciudățenii. Diagnosticile medicale erau dubioase. Judecătoarea care l-a eliberat s-a grăbit s-o facă, deși avea și varianta internării sub pază. Procurorul de caz (cercetat anterior de DNA pentru posibile legături cu lumea interlopă) nu a înaintat recurs. Totul s-a brodit cum nu se poate mai bine.

S-a vorbit mult și argumentat despre legăturile ce există în Craiova între lumea interlopă și lumea justiției. De întîmplat însă nu s-a întîmplat nimic. Își mai amintește cineva de frații Rădu-cănoiu, copiii fostului prefect de Dolj? Cînd și cînd mai apăreau pe la știri, ba cu cîte un scandal cu bătăi în plină stradă, ba cu vreun caz de vătămare corporală sau conducerea mașinii sub influența băuturilor alcoolice. Sau îl mai ține cineva minte pe fiul judecătorului Covei, protagonistul a nenumărate accidente și scandaluri, cel cu șase-șapte dosare penale și nici o condamnare?

Și cine să își mai aducă aminte de miile de articole de ziar care vorbeau despre relațiile strînse între infractori și oamenii legii din Craiova? Sau de cazurile în care cîte o judecătoare sau o procuratoare își trăiau poveștile de iubire alături de personaje din lumea interlopă?

De fapt nu așa trebuie judecate lucrurile. În privința organizării administrative și juridice, Oltenia nu e în România decât formal. Poate că nici n-a fost vreodată altfel. Analogia care îmi e cel mai la îndemînă e cea cu Sicilia, regiune autonomă din cadrul Italiei. La fel ca Sicilia, Oltenia se autoadministrează.

Indiferent de deciziile puterii politice ale statului central, în Oltenia lucrurile funcționează așa cum au funcționat dintotdeauna, sub controlul unor clanuri create prin relații de rudenie și – într-o măsură mai mică – de afaceri.

Autoritatea liderilor de clan e deasupra legilor statului, distincția legal-ilegal nu funcționează, iar șefii de clanuri sau de rețele, precum și rudele lor apropiate, dețin funcții importante fie în aparatul de stat, fie în rețelele de afaceri legale, și se bucură cu toții de impunitate.

Împotriva acestor aranjamente nici puterea centrală, cea de la București, nu are ce face. De altfel, singurul mod prin care autoritățile guvernamentale își mențin controlul asupra provinciei respective este acceptarea situației *de facto*, deci colaborarea cu clanurile aflate la putere. Așa că acolo, în Sicilia noastră, se poate face orice.

Iată, tocmai am citit o știre interesantă: protagonistul unui accident petrecut în Timișoara, care a intrat cu un Ferrari pe trotuar și a ucis un tînr ce se plimba, va fi judecat la Craiova. Avocații șoferului acuzat au cerut strămutarea procesului, pentru a avea parte de un proces echitabil, neinfluențat de mass media. Și, după cum știe toată lumea, pentru un proces echitabil unde să găsești loc mai bun decât Craiova? Poate doar în Sicilia, la Cosa Nostra. Da' las' că e bună și Cosa noastră...

SUPLEMENTUL LUI JUP

„România vizitează în masă Salonul de Carte de la Paris”, titra în ianuarie „Cotidianul”. O intenție a Ministerului Culturii, Cultelor și Patrimoniului Național (MCCPN) care, din diverse motive, nu a putut fi pusă în practică. Programul anunțat viza evenimente la care să participe Gabriela Adameșteanu, Florin Iaru, Nicolae Preliceanu, Daniel Cristea-Enache, Nicolae Manolescu, Ștefan Agopian, Eugen Negrici, Paul Cernat, Livius Ciocârlie. În fața publicului de la „Salon du livre” (Paris, 13-18 martie) au fost în cele din urmă doar primii patru dintre scriitorii și criticii literari amintiți. În vreme ce Ana Andreescu, responsabilul standului național din partea MCCPN, afirmă că toți cei cuprinși în program s-au arătat inițial entuziasmați de proiect, scriitorul Ștefan Agopian a precizat că nu a acceptat deplasarea de la bun început. O investiție de peste 21.000 de euro doar pentru chiria spațiului a fost umbrită de absența numelor înscrise pe afișele de la stand. În plus, cărțile expuse în standul național au acoperit puține domenii, fiind folosite cele care „au rămas de la Frankfurt”, din toamna anului trecut.

Ce-a văzut și ce n-a văzut Parisul din literatura română

George Onofrei

Participarea de anul acesta la „Salon du livre” a fost organizată atât de MCCPN, cât și de Institutul Cultural Român (ICR), prin Centrul Național al Cărții. În baza unui protocol semnat între cele două instituții, de anul viitor târgul de la Paris va reveni exclusiv ICR.

În vreme ce ministerul a avut un stand de circa 50 de metri pătrați care și-a propus să promoveze toate editurile din România și o serie de autori, ICR a preferat un stand de dimensiuni reduse, alăturat, destinat promovării programului „Translation and Publication Support, 20 de autori, Publishing Romania” (TPS), în cadrul căruia au apărut deja 10 volume în limba franceză. Vineri, 13 martie, a fost lansată antologia *Des soleils différents*, Editions L'Inventaire, 2008, ce cuprinde textele a 14 poeți și prozatori români contemporani: Gabriela Adameșteanu, Ștefan Agopian, Letiția Ilea, Florina Ilis, Dan Lungu, Simona Popescu, Florin Lăzărescu, Doina Ioanid, Ștefan Tănase, Ruxandra Cesereanu, Florin Iaru, Linda Maria Barros, Lucian Dan Teodorovici, Rodica Drăghinescu. De asemenea, Institutul Cultural Român din Paris a lansat *Banalités métaphysiques* de Alexandru Dragomir, iar revista „Confluences poétiques” a prezentat numărul dedicat în 2008 poezilor români contemporani. Tot ICR Paris a organizat duminică, 15 martie, și lansarea

volumului *Vienne le jour* al Gabrielei Adameșteanu, apărut de curând la Editura Gallimard (o oră mai târziu un eveniment similar s-a desfășurat la standul editurii franceze). O cronică a acestui eveniment puteți citi în pagina 6 a „Suplimentului de cultură”.

„Faci act de prezență și te întorci acasă”

MCCPN și-a propus, la rîndu-i, un program ambițios pentru târgul de carte parizian. Un eveniment important trecut în program a fost și dezbateră în jurul volumelor *Iluziile pierdute ale literaturii române* de Eugen Negrici și *Istorică critică a literaturii române* de Nicolae Manolescu. Acesta nu a mai avut însă loc. „Nu știu ce să vă spun... Bănuiesc că există o explicație... Nu știu ce s-a întâmplat! Vă dați seama că în momentul în care am făcut acest program cu toții au fost entuziași să vină, să facă o masă rotundă care se evoluează în jurul unor cărți importante apărute în 2008. După aceea lucrurile au evoluat într-un sens pe care noi nu l-am dorit, asta este... Dumneavoastră știți că scriitorii sînt niște oameni sensibili, orgolioși...”, a precizat Ana Andreescu, responsabilă standului național. Criticul literar Eugen Negrici ar fi trebuit să îl introducă publicului francez pe Ștefan Agopian, lucru care, de asemenea, nu s-a mai

întimplat. „N-am avut chef să merg. De obicei e inutil... Faci act de prezență și te întorci acasă. Am refuzat din start să merg, dar totuși m-au lăsat pe afiș. O singură dată a sunat o doamnă de la Ministerul Culturii, a dat peste soția mea și a rugat-o să mă convingă să merg. Ei, nu m-a convins”, a declarat scriitorul Ștefan Agopian pentru „Suplimentul de cultură”. De asemenea, Paul Cernat nu a fost prezent la dezbateră despre literatura autohtonă versus contextul european care a încheiat ziua de 14 martie. „Erau acțiuni importante, pe care noi contăm și, dintr-o frondă, nu-mi dau seama, scriitorii și criticii nu au venit”, a spus Andreescu.

Bugetul pe 2009 – diminuat

Tot Ana Andreescu susține că a decurs foarte bine colaborarea dintre MCCPN și ICR. „Am avut un stand național realizat de Sala Palatului, de 50 de metri pătrați. Evenimentele s-au desfășurat la ambele standuri, iar ICR a vîndut și cărți și am trecut și această probă, dat fiind că ministerul nu vinde.” În privința selecției cărților din stand, Andreescu a explicat că în mare parte au fost cele „rămase de la Frankfurt”, din octombrie 2008. „Dacă vă amintiți selecția de la Frankfurt, din octombrie 2008, cam aceea a fost. Noi am apelat la Asociația Editorilor din România

să dea anunțul că se strîng cărți pentru Paris, dar pînă la urmă le-am folosit pe cele de la Frankfurt.”

Efortul financiar al MCCPN a fost unul destul de mare: „S-a investit mult, numai închirierea suprafeței de 50 de metri pătrați a costat peste 21.000 de euro, scriitorii din România au fost aduși tot pe cheltuiala ministerului, apoi construcția standului în sine”, a spus Ana Andreescu, care a mai adăugat că aceasta este ultima prezență a Ministerului Culturii la Paris, pentru că, „prin protocolul încheiat cu ICR, Parisul va reveni Centrului Național al Cărții, cum îi va reveni și târgul din Spania. Noi rămînem cu Frankfurtul, piatra de încercare, apoi Budapesta, unde sîntem invitați de onoare, Salonic, Praga, Ierusalim, Istanbul”. Totodată, bugetul pe anul acesta destinat finanțării prezenței românești la târgurile internaționale de carte a fost serios diminuat. „Condițiile sînt destul de vitrege, în sensul că nu vom mai putea suporta standuri de 50 de metri pătrați la toate târgurile, așa cum ne propuseserăm. La Budapesta vom avea stand de 100 de metri pătrați, apoi vor fi de 30 de metri pătrați, excepție făcînd Frankfurtul, unde rămînem pe 150 de metri pătrați. Delegațiile de scriitori vor fi reduse, dar am avut o discuție în acest sens cu Asociația Editorilor din România și cu Federația Editorilor din România pentru a prelua și ei o parte din cheltuielile cu deplasarea și a fost o propunere bine primită”, a încheiat Andreescu.

ICR ORGANIZEAZĂ ANUL ACESTA STANDURI NAȚIONALE LA LONDRA ȘI MADRID

Interviu cu Corina Bernic, șef serviciu în cadrul Centrului Național al Cărții

Centrul Național al Cărții (CENNAC) din cadrul ICR a fost implicat aproape concomitent în organizarea prezenței românești la târgurile de la Paris și Leipzig. Cum a fost posibil acest efort logistic?

E o întrebare bună, pentru că sînt primele noastre prezențe la târgurile internaționale de carte, după prima noastră participare de la Viena, în noiembrie anul trecut. Ne-am dorit să fim prezenți la Leipzig și Paris tocmai pentru că sînt târguri foarte importante și pentru autori. Avînd stand propriu, ai posibilitatea să fii cu autorii tăi și să-i prezinți în cadrul

manifestărilor internaționale, fără costuri suplimentare. La Leipzig și Paris nu am avut standuri mari, am mers pe modelul colegilor noștri polonezi, unguri, lituanieni, observînd că centrele naționale ale cărții care au ca menire promovarea programelor de traducere, a volumelor publicate prin intermediul acestora vin cu standuri mici.

Există un program definitiv al prezențelor ICR la târgurile internaționale pe 2009?

E vorba de cele două prezențe care deja s-au consumat. Noi organizăm standul național al României la Londra în aprilie și deja este vorba despre cu totul altceva, pentru că vor fi prezente și peste 32 de edituri românești cu

peste 800 de titluri, audiobooks, vom avea și un eveniment la stand – „Romania with a view” –, unde vor vorbi mai multe personalități britanice despre imaginea lor despre România. Nu mergem cu autori pentru că nu este un târg axat pe aceștia, ci pe vînzarea și cumpărarea de drepturi de autor. De aceea ținta noastră este să atragem atenția editorilor britanici, revistelor literare de acolo, aducînd personalități care lor le sînt binecunoscute să vorbească despre România. Va lua cuvîntul și președintele ICR, Horia-Roman Patapievici. Aș vrea să mai adaug faptul că vorbim despre două tipuri de participări ale Centrului Național al Cărții. La Londra și Madrid vom reprezenta toate editurile din România, în spații de 108

Centrul Național al Cărții (CENNAC) a participat cu stand propriu la Tîrgul Internațional de Carte de la Leipzig, între 12 și 15 martie. Scriitorul Petru Cimpoșu a citit un fragment din romanul *Christina Domestica și vînătorii de suflete*, iar Radu Paraschivescu din *Ghidul nesimțitului*. Ernest Wichner, directorul Literaturhaus Berlin, a realizat traducerea în limba germană.

metri pătrați, respectiv 50. Centrul participă însă separat, pentru că încercăm să fim prezenți cu costuri minime și vizibilitate maximă la târgurile care sînt axate pe autori.

Cîți bani au fost alocați pentru aceste proiecte?

Tîrgul de la Leipzig ne-a costat 8.000 de euro, participarea la Paris nu a costat mai mult de 15.000 de euro, iar în privința Londrei nu avem încă suma totală deoarece mai apar cheltuieli, vom ști cu siguranță în circa două săptămîni.

„Salon du livre”: două evenimente dedicate Gabrielei Adameșteanu

Drumul egal al fiecărei zile, romanul cu care Gabriela Adameșteanu debuta în 1975, începe, în 2009, o viață nouă, una franceză: versiunea revăzută, reeditată în 2008 de Editura Polirom, apare în această primăvară la Editura Gallimard, în traducerea lui Marily Le Nir. La „Salon du livre”, autoarea a beneficiat de două evenimente în aceeași zi, pe 15 martie, la standul Centrului Național al Cărții și la standul Gallimard, cu participarea traducătoarei Marily Le Nir și a editorului Jean Mattern.

Cristina Hermeziu

După ce în limba română a cunoscut deja cinci „reeditări”, destinul Letiției Branea, personajul central al romanului *Drumul egal al fiecărei zile* de Gabriela Adameșteanu, se istorisește de acum înainte și în limba franceză. La Salonul Cărții de la Paris, desfășurat între 13 și 18 martie 2009, romanul – intitulat *Vienne le jour* pe celebra copertă galbuie,

sobră și caldă a Editurii Gallimard – a fost de găsit atât la standul editurii franceze, cât și la pavilionul României, reprezentând una dintre lansările-eveniment organizate de Institutul Cultural Român.

„Titlul e întotdeauna cel mai greu de tradus”, a subliniat Jean Mattern, directorul colecției „Du monde entier” de la Editura Gallimard, prezent la lansarea romanului. „Marie France Ionescu a propus *Vienne le jour*, sugestie pe care traducătoarea Marily Le Nir a păstrat-o pentru acest roman construit pe așteptare, pe progresia unui destin incert, în vremurile de plumb ale României din anii '50-'60. Cred că forța acestui roman vine din faptul că nu se întâmplă nimic, dar din detalii banale și câteva ingrediente aparent fără importanță se naște o lume și crește un destin memorabil de femeie, tocmai pentru că Gabriela Adameșteanu a găsit cuvintele potrivite pentru a-i da consistență. Romanciera propune o voce, și e o voce românească ce se aude în peisajul literaturilor străine traduse în limba franceză”, a precizat Jean Mattern.

Aprecierile editorului francez, elegante și sobre, au fost completate cu dezinvoltură de criticul Daniel Cristea-Enache, care a adus argumente „personale” pentru a susține rezistența în timp a primului roman al Gabrielei Adameșteanu: „Ultima oară când am citit romanul a

Daniel Cristea-Enache, Marily Le Nir, Gabriela Adameșteanu și Jean Mattern la standul Centrului Național al Cărții

fost acum un an când Polirom a reeditat *Drumul egal al fiecărei zile*. De atunci n-am revenit asupra lecturii, dar îmi sînt încă proaspete în minte anumite siluete de personaje, Letiția Branea și mai ales unchiul Ion”. Cei doi oameni de litere, francez și român, au fost de acord că numai marea literatură poate transgresa condițiile istorico-sociale particulare ale unei țări, ajungînd astfel să intereseze un public universal.

O provocare fertilă

Drumul egal al fiecărei zile este al doilea roman al Gabrielei Adameșteanu care apare în Franța la Gallimard, prestigioasa editură publicînd, în 2005, mai întîi *O dimineată pierdută* (*Une matinée perdue*), în traducerea lui Alain Paruit. La Salonul Cărții de la Paris emoția evenimentului n-a stîrbit nimic din luciditatea autoarei, onestă în a enumera obstacolele probabile în calea publicării unui al doilea roman în Franța: „Deși *Drumul*

egal al fiecărei zile a stat mulți ani în așteptare, cu un singur capitol tradus în limba franceză, pînă la urmă cartea a ocolit obstacolul reprezentat de părerea că literatura română nu reușește să stîrnească o presă bună în mediul literar francez și a depășit și argumentul comercial al obligativității ca precedentul titlu al aceluiași autor să se vîndă într-un număr suficient de exemplare”, a afirmat autoarea. Gabriela Adameșteanu a mulțumit Institutului Cultural Român care, prin programul „Translation and Publication Support”, încurajează și susține traducerea literaturii române și a subliniat importanța legăturii care se creează între autor și editor. „Jean Mattern, editorul meu de la Gallimard, m-a susținut cu căldură și exigență în același timp, și vă pot spune că, dacă un scriitor scrie mai întîi pentru sine și apoi pentru public, o face nu mai puțin pentru criticii săi și, în egală măsură, pentru editorul său”, a adăugat prezatoarea.

Traducătoarea Marily Le Nir, între altele talmăcitoarea în franceză a lui Nicolae Steinhardt, a recunoscut că *Drumul egal al fiecărei zile* a fost o provocare fertilă. „Gabriela Adameșteanu e un autor care iubește cuvintele. Și eu le iubesc, așa încît a trebuit să ne «tocmim» ca să surprind în limba franceză nuanțele autoarei, a explicat traducătoarea. Dificultatea de a traduce din română în limba franceză o constituie, în primul rînd, sintaxa. Fraza trebuie refăcută cu totul. Românii spun de la început ceea ce este important, francezii gradează invers, abia la sfîrșitul frazei intensitatea e maximă.” Mărturisind că în acest moment lucrează la traducerea în franceză a romanului *Cruciada copiilor* de Florina Ilis care va apărea la Editura Syrtis, Marily Le Nir a admis că pentru un traducător e cel mai bine să aibă de a face cu autori puternici ca Gabriela Adameșteanu și exigenți ca Florina Ilis pentru că, astfel, versiunea în limba străină are toate șansele să-și egaleze originalul.

Neuroane!

Ți-ai lăsat funcțiile de izbeliște, neuroane! Singur, bătînd haotic pasul pe loc prin masa cefalorahidiană... Neuroane, te-ai înecat în apa (!?) din propriul tău creier! Te-ai înecat și nici nu mai ai dendrite și nici „TRU”-ite să recunoști chestia asta.

Neuroane, neșcolit la sorbone și yale, viețuit la antwerpuri... neuroane, amortit pe veci de călduța masă cenușie din juru-ți... neuroane, obișnuit să fi fost scărpinat de dește mici și grăsunne, de unghii lăcuite și zimțuite și cântuite...

neuroane-mariner, neuron verde de român maro!

Neuroane, vidul lăsat în urma ta nu se atinge nici măcar cu o floare! Cu flori v-ați atins toți de „dupe” '90 încoace, neuroane. Cu „flori”, trăi-v-ar blatul!, neuroni de tip nou, vopsiți ca ouăle de Paște, emanînd radiații policrome și vînturi fusiforme, ce ne lasă lași și cu ochii beliți, ca senzorii unui aparat foto în fața unei găini colibri.

Neuroane, nu te strîmba aiurea acum, cînd ți se zice în fața că ai comportament

de client fidelizat unui sexshop! Te-a învelit amorțeala, neuroane, și te-a învelit atît de bine, încît nici nu ți-a mai păsat, măcar pe vreo cîtime de secundă, că sinapsele crapă în jurul tău, neuroane! Nici că ți-a păsat de axonii tăi, numiți științific „boci”, ce luaseră doar culoarea vi-neție a cangrenei de mult timp încoace... nici că ți-a trezit vreun tremur apariția unor chestii colorate, în jurul tău, care se multiplicau în draci, ca dracii, numiți științific „pesedei”, și-ți dădeau senzația că vreun politician tembel a construit în universul tău un luna-park... nici că te-ai oprit, mă-sa!, măcar o

secundă, s-ascuți cum șuieră vîntul prin regiunea ta receptoare, acolo pe unde ar fi trebuit, ca la alți neuroni din alți creieri și-alte trupuri și dintr-alte părți, să se producă sinapse, nu pîrți, hă-hă-hă!

Neuroane, miroase, neuroane, hă-hă! Și tu te dai cu spray, hă! Neuroane, poți să ascuți cît Bach vrei, că tot te va călca un Maybach! Chiar ăla al „pretenarului” tău Jiji. Neuroane, băieții ăia simpatici, pe care i-ai luat sub dendritele tale ocrotitoare acum vreo opșpe ani, băieții ăia, neuroane, au crescut acu: li se zice ribozomi, fac party-uri la tine-n casă, și tu ești atît de inert în felul tău,

LA LOC teleCOMANDA

Alex SAVITESCU

încît nu ai habar, neuroane!

Neuroane, știi cum ar zice mama ta? Să mă ierți, neuroane, că sînt atît de grosolan, că nu pot fi, ca tine, colorat și discret: neuroane, mama ta ar zice, privind astăzi lumea din jurul tău, lumea pe care ai creat-o, ar zice mama ta, așadar, știind măcar regula de trei simplă: „Îmi pare rău că m-am născut!”.

Neuroane, te-am plictisit,

cumva? Mă ierți, neuroane, nu am vrut să te deranjez – prea mult: știi, nici nu cred că îți scriam scrisoarea asta, neuroane. Dar, să nu fie cu bănat, una dintre celele tale multicolore, alea pe care nenorociții ăia de ziarști le-ar numi în șase litere și nu le-ar zice, ca strămoșii tăi de partid, CAER, deci care este celălaltă tocmai a dat o scrisoare la Associated Press și la „La Repubblica”. La-la-la?

JURNAL DE SALON

„Se-ncinge treaba!”

Mai țineți minte filmul *L'aile et la cuisine*, în care Louis de Funès merge deghizat în propriul restaurant, ca să vadă cum se poartă chelnerii cu clienții obișnuiți? Ei, așa am mers eu sîmbătă, 14 martie, la Salonul de Carte de la Paris. N-am avut perucă blondă, nu m-am așteptat să găsesc nici muște în supă și nici caviar, am vrut doar să văd cum arată România anul ăsta la cel mai important târg de carte din Franța. Și după ce-am văzut, am scris un jurnal de vizitator, pe care, cu permisiunea dvs., îl așez mai jos.

Luiza Vasiliu

10.30. La Porte de Versailles, toată lumea coboară din metrou. Și toată lumea se-ndreaptă spre pavilionul de expoziție numărul unu, cel cu Salonul. În fața mea, o domnișoară cu pălărie ridică un carton pe care scrie „Laure. Scriitoare-vrăjitoare”, alte domnișoare vin după ea. Înăuntru e deja plin. Deși târgul s-a deschis de-abia de o oră, la standurile marilor edituri e înghesuială. Aud vorbindu-se română și devin brusc atentă. „Miine vine și dl Manolescu”, le zice o doamnă însoțitorilor ei. Dl Manolescu n-a mai venit. Pentru că, după cum am văzut mai târziu, una e programul anunțat pe Internet și alta programul de la fața locului.

Decid să mă plimb la întîmplare și să nu caut în mod special standul României. Peste 5 minute de mangan și B.D., văd scris mare, roșu pe alb, „România”. Avem chiar două standuri, nu unul, așezate între Brazilia, Serbia, Germania. Cel mare e al Ministerului Culturii, Cultelor și Patrimoniului Național (MCCPN) și arată foarte bine. Pe doi dintre stîlpi e trecut programul. Impresionant, ar fi multe lucruri de văzut/ascultat. Pe rafturi sînt așezate cărți în română de la diverse edituri. Avem Ion Iovan, dar avem și *Plante decorative pentru grădini și balcoane*, avem Terturian, dar și *Carte de bucate pentru copii*. Avem Dragoman, Murakami, Maurois, însă n-avem Cosașu, Brumaru, Foarță, Codrescu. Pricep că nu a existat nici un criteriu de selecție, că poezia nu e considerată ca făcînd parte din literatura română, că standul MCCPN e o expoziție fără vânzare de cărți apărute la câteva edituri românești.

La standul Institutului Cultural Român, mult mai mic, situația stă invers. Aici sînt doar cărți traduse în franceză și, mai puține, în germană ori engleză. Cu vânzare. Trei persoane stau la masă și vorbesc. Pentru că nu aud prea bine în ce limbă, mă apropiez și întreb în franceză care e programul zilei. Un domn se ridică (aflu mai târziu că e Robert Adam, atașatul de presă al ICR Paris) și-mi arată din priviri niște foi. Nu spune nimic, eu iau o foaie, mulțumesc și plec.

11.00. Mai am trei ore pînă la primul eveniment de la standul Ministerului Culturii, Cultelor și Patrimoniului Național. Pornesc în expediție. Mexicul e invitat de onoare al ediției de anul ăsta, așa că dau la tot pasul de literatură mexicană. Fuentes, Celoria, Serna, Mallard, Padia, Volpi, în total 37 de autori prezenți la

Paris. Muzică mexicană live, albume foto, cărți pentru copii. Brusc, aud rumoare și țipete de fani. Mă-ntreb ce scriitor ar putea avea asemenea efect asupra cititorilor lui. Mă apropiez de zona isterică și întreb ce e. Nu e nici un scriitor, e echipa unui serial de pe France 3. Probabil se lansa vreo carte cu dezvăluiri din culise.

În spațiile dedicate dezbaterilor se discută, cu public numeros, despre cărțile în format electronic, feminismul care ar fi devenit desuet sau noul roman polițist urban. Trecînd pe lingă un astfel de spațiu, aud cuvintele „comunism”, „trei femei” și, evident, mă opresc. E vorba de-un *speed reading*, în care responsabilă unei colecții de la Flammarion recomandă în câteva cuvinte șapte titluri nou apărute. Eu ajunsesem la cartea autoarei bulgare Rouja Lazarova. „Bulgaria e o țară pe care n-o cunoaștem suficient”, încheie doamna de la Flammarion.

În mod cert, standurile cele mai aglomerate sînt cele de la Gallimard, Gilbert Joseph (librăria oficială a Salonului), Albin Michel, Seuil.

14.00. Standul MCCPN e ceva mai animat. Se pregătesc de lectură publică Florin Iaru și Nicolae Preliceanu. Laure Hinckel citește și ea câteva poeme ale lui Iaru, traduse chiar în aceeași dimineată. În afară de un singur francez, care e traducător, publicul e alcătuit din români. Iaru e volubil, face glume, zîmbește. Totul durează 15 minute. Întreb unde sînt „cei cîțiva poeți francezi recent traduși în română”, anunțați și ei în program. Mi se răspunde că nu sînt, era responsabilitatea ICR-ului. La cîțiva metri mai încolo, vreo sută de persoane o ascultă pe Elena Poniatovska vorbind despre Diego Rivera.

15.00. Stau la coadă, la standul Seuil, ca să iau autograf de la Andrei Makine și Jorge Volpi. Makine are o eleganță de nobil rus, se ridică ceremonios în fața fiecărui cititor. Volpi, fost director al Institutului Cultural Mexican de la Paris și unul din membrii importanți ai grupării literare „crack”, mă întrebă de România, pare bucuros să dea autografe, face conversație. Încîntată de întîlnirea cu cei doi, mă întorc la MCCPN, unde începuse deja un al doilea eveniment: prezentarea cărții *Banalités métaphysiques* de Alexandru Dragomir (tradusă de Michelle Dobré și apărută la Editura Vrin). Traducătoarea spune că volumul s-a vîndut foarte bine și că s-a scris despre el și-n „Libération”.

Urmează lansarea unui album cu fotografii ale Liliane Nadiu (*Roumanie*, Editura Yves Michalon, cu prefață de Nicolae Manolescu). Fotografiele sînt alb-negru, cu „România profundă și eternă”, după cum ne spune Magda Cârnecki, directoarea ICR Paris.

17.00. Pe programul trecut la stilul scrie că la standul MCCPN ar trebui ca, la ora respectivă, Eugen Negrici să-l prezinte pe Ștefan Agopian publicului francez. La 17.05, nu se întîmplă nimic. O întreb pe dna Andreescu, responsabilă standului MCCPN, dacă prezentarea mai are loc. „A, păi pur și simplu n-au venit.” Nu cer detalii, dacă n-au venit, n-au venit, ce poți să faci. Mă mai plimb printre rafturi, singurul pliant care pare făcut special pentru Salon e o listă cu editurile expuse, 33 la număr. Atît.

17.30. În sala Rosario Castellanos, are loc dezbateră *Literatura română în context european 1989-2009*. Participă Gabriela Adameșteanu, Dumitru Țepeneag și Daniel Cristea-Enache (Paul Cernat, trecut în program, nu e). Moderează Magda Cârnecki. Sala e plină, sînt și francezi. În ultimul rînd, un domn a ațipit. În rest, lumea pare destul de atentă. Daniel Cristea-Enache citește un text despre România și Occident înainte și după '89. Gabriela Adameșteanu spune că textul e scris din perspectivă generaționistă (ceea ce e adevărat) și că, de fapt, literatura e o luptă pe care-o duci pe cont propriu, nu ține de înregimentarea în batalioane gata formate. Dumitru Țepeneag intervine în apărarea tînărului critic, dar ține să adauge că cenzura economică e mult mai groaznică decît cea ideologică. Tînărul critic declară că atunci cînd cineva vrea să-l jignească, îl face „generaționist”. Un domn francez se-ntoarce către mine și-mi spune: „Ça devient chaud!” („Se-ncinge treaba!”). Dau din cap că da. Mi se pare că toată discuția se-nvîrte în jurul unor întrebări pur și simplu greșite: „poate literatura română să-i explice Occidentului ce-a fost comunismul?” (ca și cum literatura ar fi mai ales o chestiune didactică) sau „de ce n-avem încă Romanul căderii zidului Berlinului?” (ca și cum soarta unei literaturi ar sta în existența unui singur tip de roman). O doamnă din sală simte nevoia să intervină în discuție și să condamne „dezmățul verbal” al criticilor care-i laudă pe Cărtărescu și Patapievici. Doamna e Aurora Cornu și Florin Iaru o pune politicos la punct.

18.45. Cum am un tren de prins, plec, deși dezbateră încă nu s-a terminat. Cînd

ies, aud din urmă vocea lui Țepeneag repetînd „dar cenzura economică...”. Îmi pare rău că n-am rămas și a doua zi, ca să asist la unicul eveniment cu adevărat important, lansarea, la Editura Gallimard, a romanu-

lui de debut al Gabrielei Adameșteanu (*Drumul egal al fiecărei zile – Vienne le jour*). În rest, am mai bifat un târg de carte, presupun că asta își spun și organizatorii celor două standuri ale României.

Ahdaf Soueif – Harta iubirii

Nominalizat la Man Booker Prize, romanul *Harta iubirii* (1999) este o apologie a iubirii și a puterii sale de-a învinge diferențele culturale. Structurată pe două planuri, narațiunea urmărește destinele uimitor de asemănătoare a două femei pe care dragostea le poartă spre același tărîm misterios și exotic – Egiptul. Mergînd la Cairo să se documenteze pentru un proiect și totodată să descopere lumea bărbatului pe care îl iubește, tînăra ziaristă americană Isabel Parkman se lasă în voia

unei investigații mult mai pasionante – descifrarea carnetelor scrise în arabă dintr-un cufăr vechi, lăsat de mama sa. Din praful unui secol de uitare se ivește astfel tulburătoarea poveste de dragoste dintre străbunicii ei – lady Anna Winterbourne, o tînăra văduvă englezoaică, și Sharif al-Baroudi, un naționalist egiptean credincios cauzei sale. Descrierea Egiptului din timpul ocupației britanice și din perioada actuală conferă romanului o uimitoare autenticitate.

Traducere de Ada Tănăsă

Cairo, aprilie 1997

Unii oameni își pot provoca singuri plînsul. Eu îmi pot provoca singură spaima. Cînd eram copil – înainte să am proprii mei copii –, făceam asta gîndindu-mă la moarte. Acum mă gîndesc la stele. Mă uit la stele și îmi imaginez universul. Apoi mă întorc la galaxia noastră și după aceea la planeta noastră – rotindu-se prin acea imensitate. Rotindu-se la disperare. Și preț de o clipă nesiguranta totală, pura improbabilitate a lucrurilor mă copleșesc. De ce ne putem agăța?

Noaptea trecută am visat că mă plimbam încă o dată prin casa în care a copilărit tatăl meu: sub picioarele mele – marmura rece din holul de la intrare, deasupra capului meu – plafonul înalt din grinzi de lemn: mii de flori pictate strălucind întunecat în înalt. Și mai era terasa cu grilaj de lemn a *haramlek**-ului, iar dincolo de lemnăria bogat ornamentată am zărit umbra unei femei. Apoi ușa grea din spatele meu s-a deschis dintr-odată și m-am întors: proiectată pe un dreptunghi strălucitor de lumină, am văzut (așa cum nu mai văzusem niciodată în viață) silueta înaltă, cu umeri lați, a străunchiului meu, Sharif Basha al-Baroudi, și, cînd mi-am deschis ochii și mi-am tras cearșaful alb și apretat pînă sub bărbie, l-am văzut oprindu-se, dîndu-și jos *tarbush*** -ul și întinzîndu-l, împreună cu bastonul lui din lemn de abanos,

servitorului nubian care se înclina în fața lui, rostind cuvinte de bun venit. A aruncat o privire la parmalicul terasei și a înaintat spre mine și pe lingă mine, pierzîndu-se în umbrele micului vestibul despre care știam că ducea la scările dinspre camerele femeilor. N-am mai pus piciorul în casa asta de cînd fiul meu cel mic avea nouă ani; cu zece ani în urmă. Îi plăcea la nebunie casa și, privindu-l cum se juca și explora în timp ce paznicii muzeului se uitau la el cu bunăvoință, m-am trezit întrebîndu-mă: și dacă am fi păstrat-o?

Dar asta nu este povestea mea. E o poveste ivită dintr-o cutie; un cufăr învelit în piele care a călătorit de la Londra la Cairo și înapoi. Care a stat mulți ani în debaraua unui apartament din Manhattan, apoi a găsit din nou calea de întoarcere și a poposit pe podeaua livingului meu, aici, în Cairo, în primăvara anului 1997. E povestea a două femei: a lui Isabel Parkman, americana, femeia care mi l-a adus, și a Annei Winterbourne, englezoaica, străbunica ei, căreia i-a aparținut la început. Și dacă mă amestec în ea, o fac doar așa cum a făcut-o și bunica mea acum un veac, cînd a spus povestea iubirii fratelui ei.

Zi după zi am despachetat, am desfăcut, am dezlegat. Am stat pe podea împreună cu Isabel și ne-am minunat de eleganța pliseurilor de pe rochița de bebeluș pe care am găsit-o, de finețea mărgelelor șiragului de mătânie din lemn de santal eliberate din geanta lor de catifea, de lustrul suporturilor de luminare din sticlă. I-am tradus pasaje din tăieturile din ziarele arabești. Am vorbit despre timp și iubire, despre familie și pierdere. Am dus jurnalele și hîrțile în dormitor și am citit și răsцитit cuvintele Annei. Aproape că le știu pe de rost. Îi aud vocea și o văd în miniatura din medalion: portretul mamei căreia îi semăna atît de mult.

La masa de sub fereastră, am potrivit cheia din geanta de pîslă în încuietura delicată a jurnalului maro, am răsucit-o și m-am trezit dintr-odată într-o toamnă englezăscă din 1897, iar sufletul zbuciumat al Annei stă deschis în fața mea:

» „*Harta iubirii este relatarea unei aventuri romantice și, în același timp, o incursiune în trecutul și prezentul Egiptului. O carte pe cît de ambițioasă, pe atît de tulburătoare.*” – „*London Review of Books*”

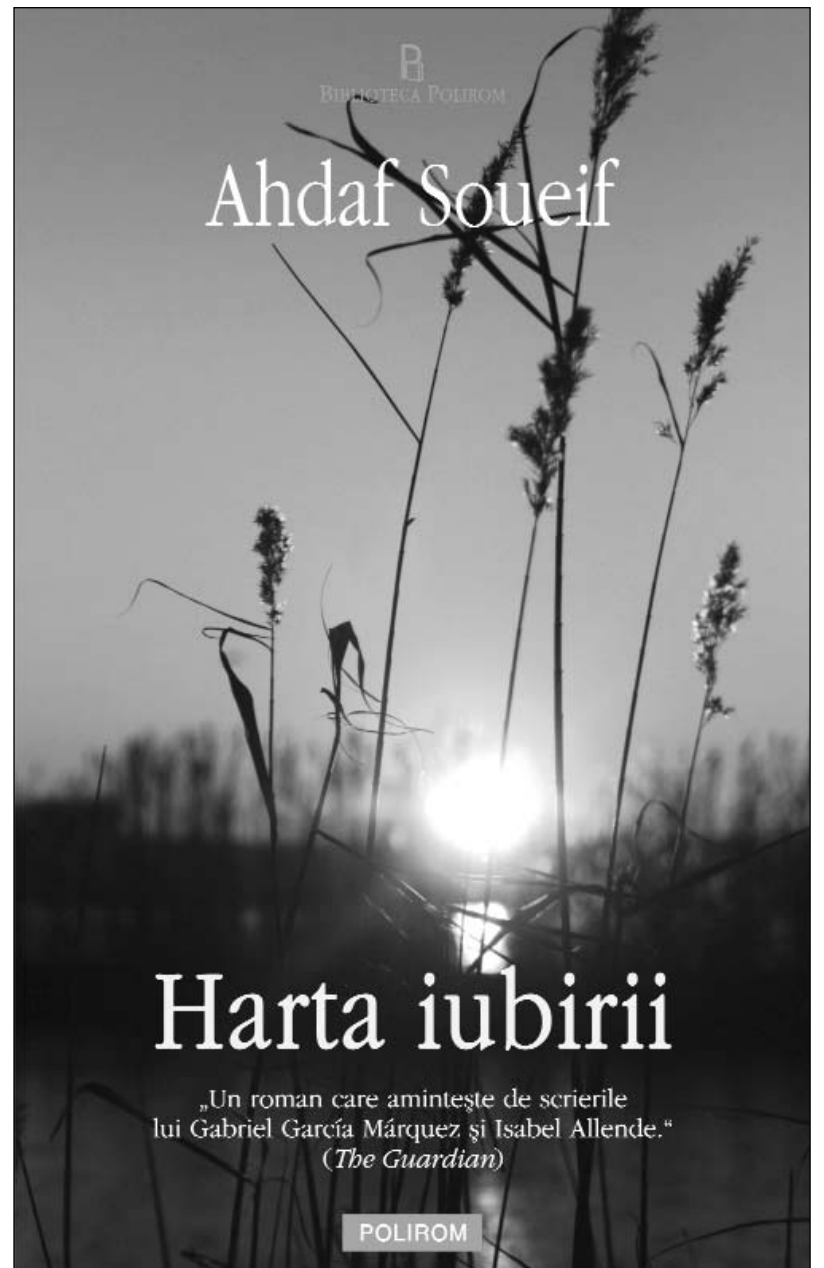
...și totuși, îl iubesc cu-adevărat, în sensul că îi doresc numai binele și dacă mi-ar sta în putere să-i ofer o soartă mai fericită și mai multă mulțumire în suflet, aș face-o din toată inima, aș face totul cu un entuziasm plin de voioșie... Dar, ca să fiu dreaptă, trebuie să spun că am încercat. Înțelegerea mea – în special în ceea ce privește bărbații – este, prin forța lucrurilor, limitată. Însă în limitele ei am încercat din răpputeri – încerc din răpputeri – să fiu o soție și o tovarășă credincioasă și iubitoare...

Nu e așa cum am crezut că va fi cînd eram fată – doar acum doi ani –, cînd stăteam lingă pavilion și îl urmăream, iar sufletul mi se umplea de bucurie cînd arunca zîmbind cîte o privire în direcția mea după o alergătură bună sau cînd călăream împreună și piciorul lui îl atinge pe al meu.

Schimbă crichetul cu fotbalul și aș putea fi eu în locul ei. Ar putea fi Arwa sau Deena sau oricare din fetele cu care am copilărit aici, în Cairo, în anii '60. Ce importanță are un veac – sau un continent?

Cît de dureros, acum mai mult ca niciodată, simt lipsa mamei mele. Și totuși nu aș putea spune că Edward s-a schimbat. Nicidecum. Îmi arată aceeași curtoazie pe care o credeam promisiunea lucrurilor minunate ce aveau să vină, vestitoarea unei afecțiuni strînse și a unei intimități a minții și spiritului.

Sîntem cam pe la jumătatea jurnalului, care a trecut deja bine de începuturile sale de fată, cînd Anna se pregătea să scrie cronica unei vieți fericite de femeie

Ahdaf Soueif, *Harta iubirii*, colecția „Biblioteca Polirom”, Editura Polirom, 2009, traducere de Ada Tănăsă, 544 de pagini

căsătorită – începuturi mișcătoare prin presupunerea unei ordini, a unui tipar previzibil în desfășurarea lui.

Mama e tot timpul în mintea mea. Mai mult chiar decît tatăl meu drag – deși mă gîndesc mult și la el. Mă întreb cum erau împreună. Nu reușesc să mi-i amintesc împreună. Pînă cînd a murit, nu mi-am amintit-o decît pe ea. Iar în amintirea mea e înconjurată întotdeauna de lumină. O văd călărind – iute; întotdeauna la trap sau la galop. Și rîzînd: la masă, în timp ce dansa, cînd intra în camera copiilor, cînd mă ținea în fața ei în șa și mă învăța cum să mînuiesc frîiele. Mi se pare că tata a început să existe pentru mine abia cînd aveam nouă ani – cînd ea a murit. Mi-l amintesc jellind-o. Plimbîndu-se prin grădina sau stînd în bibliotecă. Întotdeauna blind și iubitor cu mine, însă trist. Nu mai existau dansuri, dineuri la care să cobor în pijamale ca să fiu sărutată de noapte bună. Sir Charles venea adesea să-l vadă.

Și vorbeau despre India și despre Irlanda, despre regină și despre canal, despre Egipt. Discutau despre rebeliune, bombardament, proces. Dar nu vorbeau niciodată despre mama.

L-am întrebat pe sir Charles, acum cîteva luni, după înmormîntarea tatei, despre mama. L-am întrebat cum erau ea și tata împreună. Fuseseră fericiți? Iar el, pîrînd oarecum surprins, a spus: „Așa îmi închipui, draga mea. Era o femeie minunată, iar el era un adevărat gentleman”.

Sir Charles nu vorbește prea mult despre lucruri intime. Se simte mai fericit pe făgașul mult mai sigur al vieții publice. Deși „fericit” e un cuvînt nepotrivit, fiindcă e foarte nemulțumit de viața publică și a fost într-o dispoziție proastă la festivitățile Jubileului din iunie. Acum două săptămîni ne aflam în Saighton, în vizită la George Wyndham, și am luat cina acolo împreună cu Dick Grosvenor,

Harta iubirii este cel de-al treilea titlu inclus în campania „Cu Polirom, ai verde la lectură!”. Pînă pe 30 aprilie, poate fi cumpărată la prețul promoțional de 33.95 lei. Începînd cu data de 1 mai, cartea va costa 39.95 lei.

Edward Clifford, Henry Milner, John Evelyn și lady Clifden. S-a pus întrebarea dacă popoarele barbare aveau dreptul să existe, George susținând – pornind de la Darwin și supraviețuirea celui mai adaptat – că nu-l aveau, iar restul invitațiilor fiind cam de aceeași părere. Sir Charles era foarte mînios și a pus capăt discuției spunînd (oarecum cu tărie) că Imperiul Britanic a făcut atîta rău atîtor oameni, încît merita să piară și atunci ar fi prea tîrziu ca să mai spui sau să mai faci ceva. Edward a rămas, în cea mai mare parte a timpului, tăcut, fiindcă, îmi închipui, era într-adevăr de acord cu grupul mai tînăr, însă avea grijă să nu-și jig-nească tatăl. Singurul aliat al lui sir Charles a fost John Evelyn, care și-a anunțat intenția de a-și trimite fiul pe Nil, către izvor, ca să „învețe araba, să țină un jurnal și să-și însușească deprinderea de a observa și de a se baza pe propriile opinii și de a nu asimila principiile șoviniste”. Mi-aș dori – dacă nu e o dorință prea pă-cătoasă –, mi-aș dori să fiu eu fiul acela.

Edward vine din cînd în cînd în camera mea și e tandru și afectuos cînd pleacă. Am crezut mult timp că era un semn al firii mele capricioase faptul că

» „Noi toți, cei morți și cei încă în viață, facem parte din același proces al simțirii, îndoielii și creației. În acest proces fiecare își are rolul său, iar cei dispăruți continuă să-l joace prin intermediul celor care trăiesc să-și spună poveștile.”

– Ahdaf Soueif

în asemenea ocazii eram copleșită de emoții și impulsuri atît de contradictorii prin natura lor, încît mă simțeam ca o ființă lipsită de rațiune: plîngeam cu capul înfundat în perne, mă plimbam încoace și-ncolo prin cameră, deschideam ferestrele ca să pătrundă aerul rece al nopții în cameră, mă aplecam peste pervaz și îmi doream – Dumnezeu să mă ierte – să nu fi avut o constituție atît de robustă, încît să nu pot să mă molipsească de o răceală fatală și să pun capăt nefeicirii mele. Adesea, dimineața, ajunsesem să-mi pun comprese reci pe ochi pentru ca nici o urmă de durere necuviincioasă să nu se zărească pe chipul meu cînd coboram la micul dejun.

M-am întrebat dacă a sesizat vreă umbră a acestei neliniști sufletești, pentru că aș fi fost bucuroasă să-l liniștesc și să-l consolez cît de bine m-aș fi priceput, însă, fiindcă pleca întotdeauna atît de repede și cu atîta aparentă nepăsare, am ajuns la concluzia că neliniștile acelea erau numai și numai ale mele și că izvorau dintr-o slăbiciune a naturii mele feminine și m-am străduit – mă străduiesc – să mi le stăpînesc și să le înving. În acest scop am născocit diverse stratageme mărunte, dintre care cea mai reușită a fost aceea de a lăsa mici treburi neterminate la îndemînă. Cînd soțul meu se ridică din pat, mă ridic odată cu el și îl conduc pînă la ușă ca să îi urez noapte bună și, după ce închid ușa, mă întorc imediat la desenul meu sau la cartea mea pînă cînd sint sigură că sentimentele ticăloase au trecut și că pot să ridic capul în siguranță.

Jurnalul nu mi-e de nici un ajutor în asemenea ocazii, fiindcă n-ar face decît să încurajeze exprimarea acestor emoții care mă amenință și pe care trebuie să le alung.

Nu pot să cred că e fericit.

AUTOAREA

Ahdaf Soueif

S-a născut în 1950, la Cairo, în Egipt. A studiat în Anglia și Egipt, iar în 1973 a obținut masterul în literatură engleză la Universitatea din Cairo și apoi doctoratul în lingvistică la Universitatea Lancaster.

A predat la Universitățile Cairo și King Seoud. A debutat în 1983 cu *Aisha*, o culegere remarcabilă de povestiri nominalizată la *Guardian Fiction Prize*, urmată de romanul *In the Eye of the Sun* (1992) și de volumul de proză scurtă *Sandpiper* (1996), distins cu premiul pentru cea mai bună culegere de povestiri al Tîrgului Internațional de Carte din Cairo.

A scris de asemenea opere de non-ficțiune și a colaborat la numeroase reviste și ziare, precum „Sunday Telegraph”, „TLS”, „Washington Post”. La Polirom a mai apărut volumul de povestiri *Te port în gînd* (2007).

NOTE:

*Parte a casei rezervată femeilor. (în arabă, în orig.)

**Fes. (în arabă, în orig.)

PROMO

B
BIBLIOTECA POLIROM

Sam Savage

FIRMIN

Aventurile unei vieți subterane

Traducere de Vali Florescu
Colecția „Biblioteca Polirom”

Cartea a constituit senzația Tîrgului de Carte de la Frankfurt, ediția 2008 – un roman vîndut în peste treizeci de țări.

POLIROM

www.polirom.ro

CAFEPEDIA®
The culture of coffee

Organizator: Coproducător: Partener:

23 martie 2009 ora 19 Teatrul Odeon
Gala premiilor Radio România Cultural 2009
Prezentatori: Monica Davidescu și Ionuț Kivu
Analia Selis Band
Regizor: Attila Vizauer

Partener media:
Suplimentul #CULTURA

CRITICUL DE TEATRU OLTIȚA CÎNTEC, SECRETAR GENERAL AL ASOCIAȚIEI INTERNAȚIONALE

„Sînt teatre naționale care au titlul și nu știu ce să

Interviu realizat
de Anca Baraboi

Craiova, Sfintu Gheorghe, Piatra Neamț sau Brăila sînt orașe mult mai mici decît Iașul, dar care reușesc să își facă în fiecare an publicitate prin teatru. Iașul, în schimb, primește trupe în vizită, dar produce mai puțin. Cred că ultima dată cînd s-a scris în presa națională despre Iașul teatral a fost pe vremea lui Benoit Vitse, cînd a fost montată piesa Evangelhelistii. Se pare că acum nici controverse nu mai sîntim. Ce ne trebuie ca să ne trezim? Ce au alții și ne lipsește nouă?

Cred că ne-ar trebui mai multă inițiativă, mai multă coerență și mai multă continuitate în proiect. Toate orașele pe care le-ai pomenit au festivaluri de teatru sau alte genuri de evenimente care au continuitate, au o mică istorie. O manifestare emblematică pentru un oraș nu se poate realiza peste noapte. Și Festivalul de la Sibiu are tradiție, el a crescut de la un an la altul, i s-a dus vestea în lume. Sigur că acolo fermentul este actorul Constantin Chiriac, care este ieșean și care a decis să nu revină acasă după absolvire și să se stabilească la Sibiu.

Asta este o altă problemă cu care se confruntă Iașul: actorii pleacă.

Este de înțeles. Părăsesc Iașul tocmai din acest motiv: lipsa proiectelor de anvergură, a provocărilor profesionale. În București sînt mult mai multe oferte, mai multe companii, inclusiv independente. Financiar, lucrurile stau mai bine în Capitală, poți să concepi diferite proiecte și să găsești surse alternative de finanțare. Sînt însă mulți actori și absolvenți de Teatru de la Iași care merg la Cluj, la Sibiu, la Brăila sau la Constanța, adică în teatre dinamice, unde există programe artistice solide, unde lucrează regizori de anvergură și

unde au ocazia să fie văzuți și chemați apoi în altă parte, pentru alte proiecte de impact, care să îi pună în valoare, să le asigure vizibilitate.

Anul acesta la UNITER au fost nominalizate în special teatre din afara Bucureștiului. S-au săturat regizorii de capitală și se îndreaptă spre teatre din Craiova, Sfintu Gheorghe, Brăila, Tirgu Mureș?

Nu cred că s-au săturat, dar a fost un an în care proiectele mai interesante s-au produs la Cluj, la Brăila, la Sfintu Gheorghe.

De ce nu vin însă și la Iași?

Pentru că trebuie proiecte instituționale puse la punct în sensul acesta. Repet, trebuie inițiativă, coerență și continuitate. Cu o floare nu se face primăvară. Dacă vine Mihai Măniuțiu la Iași nu înseamnă că de acum toate lucrurile vor merge bine. Mihai Măniuțiu a venit, și-a făcut spectacolul și a plecat. Este adevărat că în teatrul românesc succesul este atașat de numele și de calibrul unui regizor. Se pot însă concepe și alte tipuri de evenimente decît premierele. La Iași singura variație de activitate artistică este premiera de teatru. Se pot face workshopuri, rezidențe.

Cum a făcut Compania Fapt, de exemplu.

Exact. Animarea vieții culturale a orașului trebuie să fie un proiect mai extins, nu izolat. Nu e suficient să existe o instituție care se străduiește să facă ceva. Ar trebui ca operatorii culturali, împreună cu autoritățile locale să conceapă niște strategii pe termen scurt și mediu, niște direcții și priorități în realizarea cărora să se implice toată lumea și pe care să le urmărească vreo cîțiva ani. A fost, de exemplu, „Iași 600” – cu bune, cu rele, cu succese sau cu semisuccese, ca să nu spun eșecuri –, iar el ar trebui continuat, în

altă formă. Am să vă dau un exemplu pe care îl cunosc foarte bine din spațiul francez. În 2004, Lille a fost Capitală Culturală Europeană. Autoritățile locale franceze, dorind să mențină vizibilitatea internațională pe care un asemenea eveniment a asigurat-o orașului și să păstreze, dacă nu chiar la același nivel, măcar cît mai aproape, cele 9 milioane de spectatori care au participat la aproximativ 2.500 de evenimente din cadrul programului Lille – Capitală Culturală Europeană, au gîndit un alt program care se numește „Lille 3000” și care are loc o dată la doi ani. Asta asigură continuitate aceluia eveniment, Lille – Capitală Culturală Europeană nu a rămas un reper izolat. „Lille 3000” este o manifestare complexă, care își propune să se orienteze spre viitor, spre avangardă, spre noutate. Ediția din acest an se numește „Europe XXL” și este consacrată țărilor din estul Europei. Agenda evenimentului a fost finalizată în decembrie 2008, a fost postată pe Internet, iar toată lumea știe cu foarte mare precizie ce are de făcut, ce se poate vedea acolo. Așa cum cei de la Lille sau cei de la Sibiu, ca să dăm un exemplu similar din România, încearcă să mențină dinamismul, deschiderea, vizibilitatea dobîndite în anul în care au fost capitale culturale europene, poate că și „Iași 600” – așa cum a fost el – ar trebui continuat cu un „Iași 601”. Doar că ar fi trebuit deja ca totul să fie pus la punct, promovat. Am văzut că Primăria are această dorință de a finanța proiecte de anvergură, însă ar trebui concepută o strategie, un plan de acțiune. Nu trebuie ca toată lumea care are o idee să dea fuga la Primărie și să primească finanțare.

Acesta a fost și unul dintre reproșurile care au fost aduse autorităților locale, că au finanțat foarte multe proiecte, cînd ar fi putut să dea banii pentru un număr mai mic de evenimente, dar de calitate.

Ar trebui să fie lucrurile mult mai clare, să vedem ce dorim pentru Iașul cultural. Cum am putea să ne asigurăm o vizibilitate națională și internațională, pentru că resurse sînt. Avem artiști vizuali foarte buni. De exemplu, Matei Bejenaru participă la „Lille 3000”. Pe segmentul de teatru pentru copii și tineret, merge la „Lille 3000” Teatrul „Lucașfăru”. Avem, de asemenea, tineri scriitori foarte buni, traduși în străinătate.

Ar trebui așadar o reorientare a bugetului.

Da. Este nevoie de coerență. Ar trebui creat un consiliu de experți, de persoane care știu despre ce vorbesc și care să pună la punct o strategie pe termen scurt, mediu sau lung.

Ați spus că este important să existe și workshopuri la Iași, dar pentru că tot au fost anunțate nominalizările la premiile UNITER, am constatat că noi, ieșenii, trăim această frustrare că în ultimii 13 ani am avut tot mai puține nominalizări, ba, mai mult, anul acesta nu avem nici una. E mai rău decît pe vremea hulitului Ioan Holban.

Din punctul meu de vedere, Teatrul Național este o instituție aflată în derivă. Nu mai știe care e identitatea lui artistică. Sigur, se numește Teatrul Național, dar titulatura aceasta de Național trebuie adusă la spiritul timpului.

Poate, de exemplu, un spectacol regizat de Chris Simion să aducă Teatrul Național în contemporaneitate?

Asta ține de intențiile managerului de acolo.

S-a spus că un spectacol de acest gen nu se potrivește cu statutul unui teatru național.

În 2008 au fost mai multe premiere, nu numai acest spectacol. Eu nu cred că este vina unui spectacol sau a altuia. Din punctul meu de vedere, problema ține de existența unui proiect instituțional articulat. În acest moment, Teatrul Național nu demonstrează că are niște ținte instituționale, se lucrează cam la întîmplare, ce se nimerește. Teatrul din Sibiu, de exemplu, nu a fost teatru național dintotdeauna.

» „Sînt mulți actori și absolvenți de Teatru de la Iași care merg la Cluj, la Sibiu, la Brăila sau la Constanța, adică în teatre dinamice, unde există programe artistice solide, unde lucrează regizori de anvergură și unde au ocazia să fie văzuți și chemați apoi în altă parte, pentru alte proiecte de impact, care să îi pună în valoare, să le asigure vizibilitate.”

El a primit această titlatură pentru că o merită prin activitatea artistică și prin succesele pe care le-a obținut echipa de acolo. Sînt alte teatre naționale care au moștenit titulatura și nu știu ce să facă cu ea. Sigur că un teatru național trebuie să fie un teatru de repertoriu, care să monteze și clasici, dar nu poți să rămii în trecut.

Unii spun că publicul ieșean nu gustă spectacolele avangardiste.

Nu cred. Toată lumea care vine cu spectacole de la București spune că publicul

Oltița Cîntec, George Mihăiță și Radu Afrim

MALE A CRITICILOR DE TEATRU – SECȚIA ROMÂNĂ

„Vrem să oferim anul acesta la Euro Art măcar câteva ore pe zi, timp de o săptămână, comedii de bună calitate, cu actori din centre culturale ale țării care contează artistic în acest moment, pentru a mai descreși frunțile ieșenilor”

ieșean este foarte cald, foarte receptiv și nu cred că nu ar fi pregătit pentru spectacole avangardiste. Sigur că publicul trebuie apropiat de teatru și fidelizat, obișnuit și cu alte stiluri decât cel tradițional. Acum nu se mai poate vorbi despre public ca o masă amorfă. Sunt segmente de public și depinde cui te adresezi. Dacă inviți un regizor care face un spectacol avangardist, este limpede că persoanele de vîrstă a treia nu vor veni să îl vadă sau vor veni în număr mai restrîns. E bine să vizezi cît mai multe categorii de public. Nu poți să faci numai spectacole de avangardă, așa cum nu poți să faci numai spectacole de tip clasic sau neoclasice.

Pentru că faceți parte din lumea criticilor, v-aș întreba dacă Iașul teatral există pentru ceilalți critici. Se mai întrebă aceștia din cînd în cînd ce se întîmplă prin Iași?

Mă întrebă lumea. Imaginea Iașului teatral nu este printre cele mai bune din țară, dar eu cred că lucrurile s-ar putea schimba. Eu cred că în măsura în care ar exista planuri coerente, urmărite pe termen mai îndelungat, în măsura în care ar exista o viziune clară și niște administratori culturali dedicați, în cîteva ani s-ar putea schimba percepția națională asupra Iașului teatral. Nici nu aș vrea să o luăm în tragic.

Nu, pentru că au fost totuși anul trecut și cîteva evenimente independente, cum ar fi cele propuse de Compania

FAPT sau dramatIS-ul de la Teatrul „Lucafărul”, care au atras atenția.

Trebuie doar să ne concentrăm mai mult asupra acestor aspecte. Comunicarea între instituțiile ieșene nu este foarte bună. Se întîmplă adesea să fie programate în aceeași zi, la aceeași oră conferințe de presă care se referă la evenimente importante, chiar premiere stabilite fără ca unii să știe de ceilalți. Aici ar trebui să intervină edilii orașului care vor să mizeze și pe cultură, să devină un fel de interfață care să faciliteze creionarea unor direcții în care să evolueze cultura ieșeană. Țintele ar trebui să fie foarte clare: expunerea națională și internațională. Iașul nu are, de exemplu, un ghid turistic. Dacă veți intra într-o librărie, veți găsi cărțile cu informații utile despre Paris, Lisabona, Sighișoara, însă nu și un ghid turistic al Iașului, și nu mă refer la albume. Să presupunem că se rătăcește un turist străin prin țîrgul nostru și ar vrea și el să descopere care sînt obiectivele culturale pe care le-ar putea vizita. Nu găsește un ghid util. Cred, de asemenea, că turismul cultural ar trebui să devină o prioritate a Iașului pentru că există un potențial care nu este valorificat.

Am publicat, de altfel, și în „Suplimentul de cultură” un material despre casele memoriale care sînt lăsate

în paragină și care ar putea fi valorificate foarte bine.

Noțiunea de turism cultural este mult mai complexă. Nu trebuie să ne bazăm doar pe faptul că vine un autocar cu turiști din Israel și vizitează Mitropolia sau Sinagoga. Asta ține de preistoria turismului cultural. Percepția modernă înseamnă o colaborare foarte strînsă între autoritățile locale și instituțiile de cultură, înseamnă un proces de regîndire a conceptului de produs cultural, care trebuie promovată ca un produs vandabil unei persoane care vine să își petreacă două-trei zile de concediu aici. Degeaba cei de la Bojdeucă iau legătura cu o agenție de turism pentru ca excursioniștii lor să treacă neapărat și pe la Bojdeucă. Nu asta înseamnă turism cultural. Ar trebui concepute evenimente culturale de diferite tipuri, nu numai teatrale, ci și folclorice, de literatură, de gastronomie, care să vizeze acest segment de public. Noi trebuie să ne elasticizăm percepția în ceea ce privește ideea de produs cultural. Produs cultural nu înseamnă o chestiune ermetică, prăfuită, închisă într-un borcan și la care nu ajunge nimeni. Dimpotrivă, produsele culturale trebuie să atragă și să convingă. Un produs cultural trebuie să se adreseze cuiva. Altfel, facem de exemplu spectacole de teatru și le jucăm pentru prieteni sau neamuri și apoi le scoatem de pe afiș pentru că nu interesează pe nimeni.

EURO ART IAȘI 2009 – „TEATRUL CA O SOLUȚIE LA CRIZĂ”

Vorbeați despre proiecte care ar trebui să aibă continuitate. În luna mai va avea loc a treia ediție a Festivalului Euro Art, un eveniment pe care l-ați criticat inițial și al cărui selecționar sînteți anul acesta. Una dintre criticile pe care le-ați adus atunci a fost lipsa unei direcții. Care va fi direcția Euro Art anul acesta?

În primul rînd, vreau să clarificăm în ce constă treaba selecționerului de festival. Adi Afteni, directorul Euro Art, mi-a propus să selectez spectacole pentru ediția a treia. Ca selecționar, eu trebuie să găsesc spectacole de calitate în țară, care să se potrivească cu profilul festivalului. Munca și responsabilitatea mea ca selecționar nu presupun să rebranduiesc Euro Art. El rămîne conceptul lui Adi Afteni, pe care într-adevăr l-am criticat. Am avut cîteva discuții cu Adi Afteni și am încercat să îl concepem în așa fel încît să crească față de edițiile precedente. Asta nu înseamnă numai să creștem numărul de spectacole și de artiști care vin în festival, ci și să gîndim alte genuri de activități, pe care eu le-am numit „evenimente satelit” și care trebuie să se potrivească cu specificul festivalului. La cea de a treia ediție a Euro Art vor fi spectacole de top din toată țara. Adi Afteni ar fi dorit să fie o participare internațională, așa fi dorit și eu asta.

Cum a fost anul trecut, cînd a participat Teatrul Aparte din Moscova.

Dar pentru că bugetul a fost aprobat foarte tîrziu și trupele din străinătate își fac agenda cu mult timp înainte, a fost imposibil să avem spectacole de afară. Plutește spectrul crizei deasupra capetelor și buzunarelor noastre și de aceea ne-am gîndit să concepem ediția aceasta pe ideea de „Teatru ca o soluție la criză”. Adică să oferim măcar cîteva ore pe zi, timp de o săptămână, comedii de bună calitate, cu actori din centre culturale ale țării care contează artistic în acest moment, pentru a mai descreși frunțile ieșenilor. Prețul unui bilet este foarte accesibil, simbolic chiar. Vrem ca lumea să vină la spectacole și să mai uite de recesiune, de austeritate, de toate elementele acestea care țin de economic și care ne afectează pe toți.

Va mai fi o secțiune dedicată școlilor de teatru, cum a fost anul trecut? A fost una dintre bilele albe ale festivalului.

A fost una dintre bilele albe, însă cum există Festivalul Contemporanls pe care îl organizează Universitatea de Arte „George Enescu” din Iași, am stabilit cu Adi Afteni să renunțăm la această secțiune ca să nu existe suprapuneri. Și trebuie să mărturisim că a trebuit să renunțăm la această secțiune și din motive de natură financiară, bugetul fiind acela pe care îl știm. Vroiam să mai

spun că ediția din acest an va privi comedia din cît mai multe unghiuri, vor fi comedii clasice, dar și comedii cu un aer mai modern, cu umor negru, absurd, cu umor care merge pe ideea de farsă, de grotesc. Am încercat să fie o varietate stilistică mult mai largă. Am conceput un profil de regizor. Vor veni la Iași mai multe spectacole concepute în diferite teatre de un regizor tînăr și foarte bine cotate. Este vorba de Radu Afrim. Vor fi apoi întîlniri cu artiștii, care vor avea loc într-un club al festivalului. Încercăm ca în acest an festivalul să devină și mai viu decît la edițiile precedente.

Anul trecut spuneți că primele două ediții ale Euro Art au fost doar pentru publicul ieșean, pentru că nu au fost prezenți nici critici, nici jurnaliști. Veți invita critici anul acesta?

Bineînțeles. Avem o listă cu critici. Eu, fiind și secretarul general al Asociației Internaționale a Criticilor de Teatru, secția română, am lista și coordonatele tuturor criticilor și voi avea grijă să-i poftesc.

Știm că luna mai este o lună a festivalurilor.

Așa este. Noi ne vom strădui să îi atragem și înspre Iași. Nu va fi un exod al criticilor, asta pot să spun de pe acum, mai ales pentru că luna mai este una foarte aglomerată. Sînt festivaluri, cum este cel de la Sibiu, cu care noi nu putem concura. Trebuie să recunoaștem acest lucru. Sperăm însă ca toate aceste mici evenimente satelit din jurul spectacolelor selectate – întîlnirile, dezbaterele, portretul de regizor, expozițiile – să atragă la Iași critici activi, care scriu, care au rubrici în ziare și reviste de specialitate pentru că în acest fel asigurăm vizibilitate festivalului.

Nu ar fi fost bine să existe și o competiție, să existe și premii?

Sigur că dintr-un punct de vedere ar fi fost bine, dar ar fi însemnat și un efort financiar mult mai mare întrucît este bine ca un premiu să fie însoțit de o sumă. Eu cred că decît să dai premii care să conșteie doar într-o diplomă, mai bine nu faci un festival competitiv.

Un an bun pentru

E un semn bun, dincolo de orice varietate de evaluări critice, simplul fapt că am avut pe noptieră săptămînile astea povești de dragoste proaspete, scrise de trei autori români contemporani, destul de diferiți: Lucian Dan Teodorovici, Dan Lungu și

Cecilia Ștefănescu. Imprecis spus „dragoste”... Cuplu, amor, ură, despărțire, gelozie, tot pachetul. N-am apucat să citesc decît două, Teodorovici și Ștefănescu, în cazul lui Lungu nu pot vorbi decît despre prezentările publicitare.

C. Rogozanu

Bun, am terminat cărțile de citit, am trecut și peste niște recenzii, unele mai dure decît era cazul pentru Cecilia Ștefănescu, altele mai blînde decît era cazul pentru Teodorovici, dar astea sînt afacerile criticii de verdict sau ale criticii obsedate de raderea perfectă. Pofta principală pe care o am după cele două lecturi ar fi vorbăria pe marginea lor, și asta grație faptului că sînt printre puținele cărți neîncordate, fără pretenții sugrumante, venite din partea unor scriitori români; relaxarea lor mi-a tăiat din cheful de judecată.

Nu mi-au plăcut *Legăturile bolnăvicioase*. Erau aglutinate acolo diverse Cecilei Ștefănescu, diverse variațiuni pe același ton, cel al cenaclului de la Litere bucureștean, în perioada lui bună. Nu mi-a plăcut cartea și pentru că avea acea etichetă cu lipici: era ceva cu lesbianism, atît de difuz încît

a trebuit să apară un film ca să ne convingem cu toții că da, ceva-ceva era. Mașinăria de marketing care pune piața filmelor în mișcare poate scoate din carte și tot ce e mai prost. Așa că acel erotism totuși „timid” – pentru ce a putut să ne-aducă literatura de-a lungul vremii – dintr-un soi de Liceenii de secol XXI, rescris pentru snobimea de talie mică și medie, mi-a apărut de-a dreptul inutil de aplaudat. Nici un tip cu bibliografia pentru BAC citită cum trebuie, mă gîndesc mai ales la interbelicii români, nu are cum să se mai arate în vreun fel mișcat de așa ambiguități sexual-literare.

Intrarea soarelui – o carte mai relaxată în ambiții

Intrarea soarelui e mult peste și pentru că scapă într-o bună măsură (nu de tot) de tonul ăla alintăcios propus de Cecilia ca o variațiune personală la contemplarea prozastică a școlii de proză de la Facultatea de Litere, sfîrșitul anilor '90. E o carte care mi-a părut ceva mai relaxată în ambiții și e scrisă în consecință (dar neglijențele au făcut deja deliciul altor recenzenti). Sal și Emi sînt îndrăgostiți, se sună la ore fixe și se cheamă afară, discută treburi de oameni mari, se investighează psihic și erotic, se caută unul pe altul, ba chiar se vîd la un moment dat în varianta lor matură într-un parc etc. La un moment dat, am închis ochii de emoție cînd băiețelul pe nume Sal coboară în subsolul unui bloc. Aveam o strîngere de inimă din cauză că e foarte greu să mai cobori în pivnițe „urbane” fără să fii mușcat fatal de hidra imagistică hrănită pe sute de pagini de Cărtărescu. Totuși, Sal iese cu bine, stilistic vorbind, din aventură și din subsol, deși descoperă acolo un cadavru (care se dovedește a fi un produs al fanteziei sale, o corespondență

stranie a corpului acelei străine cu acela al iubitei Emi de peste ani).

Cecilia Ștefănescu riscă uneori schimbări de registru camilpetresciene. O discuție între cei doi copii amoreați despre Tristan și Isolda, Sal fiind povestitorul, poate fi ușor ridiculizată, dar există o plăcere a lecturii și dincolo de nevoia de autenticitate, așa cum găsim și în cazul acelei celebre ședințe de filosofie în pat din *Ultima noapte*. Discuțiile sînt didactice conduse, nu atît de Sal, cît de autoare – dar ce contează cînd rezultatul e unul amuzant și memorabil. Nici întîlnirea dintre cei doi îndrăgostiți la mare, la maturitate, însoțiți de familiile lor nu excelează în verosimil, dar conține acea accelerație cinematografică a scenei care încîntă la lectură. Sentimentul de nemulțumire vine din ambiguități și dezamăgizări care înzorzonează scene reușite. Unii comentatori s-au arătat încîntați de corespondențele dintre fantasma atît de „reală” din beci și finalul cărții. Mie mi-a reținut atenția mai curînd delirul lui Sal înainte de vizita amantei, cînd leșină pe drum și este adus acasă de Emi împreună cu un bărbat necunoscut. Încețoșările liniei narative pe care le-am întîlnit în *Intrarea soarelui* mi-au părut sau frumoase încercări livrești, sau trucuri de film *low-budget* în care o explozie care ar fi trebuit să fie spectaculoasă apare ca un foc de chibrituri.

Deranjant devine cînd autorul dă semne de slăbiciune și încearcă să se convingă el însuși că efectul special a avut vreo urmare. Verificările gradului de „realitate” au ceva funny-eminescian: „Cînd s-a trezit cu adevărat, și-a dat seama că visul ei semăna mai mult cu o amintire”. Putem găsi și posibile surse sau maeștri într-o descriere care pare povestire după Lynch: „Hotelul avea un aspect ponosit. Peretii erau tapisați cu mătase roșie, scămășată, iar ușile, din

Radio România Muzical
prezintă
în premieră

Cel mai nou album al
ANGELEI GHEORGHIU
lansat în 2 martie 2009

Madama Butterfly
de Giacomo Puccini
la SEARĂ DE OPERĂ

Sâmbătă, 7 martie,
ora 19

se aude în FM (97,6 și 104,8)
pe satelit și live online
muzical.srr.ro

Centrul Național al Dansului

suntem aici

Bd. Nicolae Bălcescu 2
București
Tel.: + 40 (21) 318 86 76
office@cndb.ro
www.cndb.ro

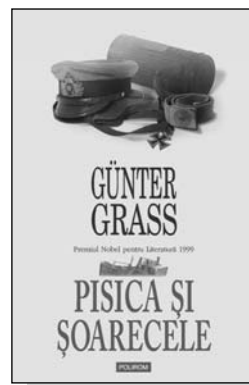
Centrul Național al Dansului

cafe deko

SEMNAL

Günter Grass, *Pisica și șoarecele*, traducere din limba germană și note de Mariana Bărbulescu, colecția „Biblioteca Polirom. Proză XX”, Editura Polirom, 240 de pagini, 34.95 lei

Premiul Nobel pentru Literatură 1999!

Pisica și șoarecele este al doilea volum din „trilogia Danzigului”, avîndu-l în centru pe Joachim Mahlke, un copil orfan de tată. Acțiunea, povestită din perspectiva naratorului Pilenz, se petrece la Danzig în timpul celui de-al Doilea Război Mondial; împreună cu prietenii săi, Mahlke are drept loc de joacă preferat un dragor pe jumătate scufundat, de pe care aduce la suprafață tot felul de obiecte abandonate de echipaj, pentru a le vinde sau colecționa. Exmatriculat pentru furt, Mahlke se alătură ca voluntar unei divizii de tancuri, dornic să-și demonstreze adevărata valoare în fața colegilor și profesorilor. Distins cu Crucea de Fier pentru eroism în luptă, Mahlke se întoarce la școală pentru a le vorbi elevilor despre experiența lui de combatant, însă directorul îl refuză. Lipsit de motivația ce îl îndemnase să se înroleze, dezertează și, la îndemnul lui Pilenz, se scufundă o ultimă dată pînă la epava transformată în ascunzătoare, pentru a nu mai apărea niciodată la suprafață.

Julio Cortázar, *Cartea lui Manuel*, traducere din limba spaniolă și note de Lavinia Similariu, colecția „Biblioteca Polirom. Proză XX”, Editura Polirom, 480 de pagini, 34.95 lei

Julio Cortázar este autorul romanului *Șotron*, roman-cult al secolului XX, comparat cu *Ulise* al lui James Joyce.

Cartea lui Manuel este un roman ce se încadrează perfect în tiparul postmodernismului literar. Avînd ca pretext inițiativa protagonistului de a aduna, împreună cu prietenii săi, o serie de texte preluate din ziare și documente oficiale într-un album dedicat generației viitoare (reprezentată de micul Manuel), cartea sintetizează controversele politice și mișcările sociale din timpul anilor '70. Dar romanul lui Cortázar ridică totodată o serie de întrebări referitoare la funcțiile limbajului, la dimensiunea subiectivă a interpretării, la erotism ca mijloc de reevaluare a normelor sociale, precum și la rolul jocului – la nivel mental, mai ales, dar și în raport cu o realitate pe care o poate schimba în rău, la fel ca orice act serios, sau o poate ameliora prin puterile sale dintotdeauna asupra fantasticului și fabulosului.

dragoste literară

lemn vopsit negru, păreau niște coșciuge încastate în perete” etc. Cecilia Ștefănescu adoră jocul cu planurile și cu gradele de consistență a realității. Este atât de preocupată de schimbarea decorului și a paravanelor de real încît începi să orbeci după promisiunea care revine regulat, promisiunea decodării relației puternice care-i leagă pe Sal și Emi. Traume din copilărie, amintiri îngrozitoare, fie ele reale sau imaginare, un amor puternic care rezistă peste timp ar fi fost destule elemente care să mă facă să-mi doresc doar povești de cuplu și nici un artificiu în plus. Am vrut să citească cartea în cheie „neamibițioasă” și sper să nu fi greșit prea mult. E un joc cu umbre și lumini, cu dialoguri alerte sau alunecări onirice, nu are voluptatea anglosaxonă a descrierii de cuplu, nu are nici febrilitatea scotocirii voyeuristice a unui Camil Petrescu (parcă am citit că e unul dintre autorii favoriți ai Ceciliei Ștefănescu), nu conține nici o poveste de dragoste „comercială”. E o carte care, luată pe bucăți și „faze”, stă foarte bine în picioare, dar care îți dă uneori senzația de film românesc chinuit de anii '80. Relația amoroasă rezistă tocmai pentru că e plină de necunoscut, de coșmar și de reverie. Cînd îndepărtezi mai atent vălurile, riști să dai peste supraexplicitare, ca în acest fragment în care se repetă în patru fraze diferite cam același lucru, fără vreo utilitate discursivă: „I-a întins mîna și i-a strîns-o puternic, nu exagerat, dar decis, de parcă tocmai încheia o afacere. Gestul lui însemna că, deși nu semnaseră negru pe alb, cuvîntul dat îi ajungea. Sigur, Matei nu apucase să mai spună nimic, dar chiar și tăcerea putea fi luată ca un semn de aprobare. Tăcerea însemna lipsa împotrivirii, o consimțire discretă, o abdicare”.

Să tragem și-o frază din aia tip verdict? Ce-ar fi să spunem așa: *Intrarea soarelui* pare să fie un ramburs executat într-un timp rezonabil și cu o dobîndă corectă de către un autor care a beneficiat de prea mult credit la primul roman.

Un text care pare să se aperse de orice posibile reproșuri

Teodorovici m-a adus în zona meditației asupra deșertăciunii literare cu noua lui carte, *Celelalte povești de dragoste*. Unul dintre defectele majore ale unui povestitor bun este acela că riscă să nu mai poată surprinde, riscă să intre complet în mirajul rezultatului imediat. Îmi place cum scrie, cum își controlează povestirile, dar cu *Celelalte povești* a devenit supărătoare senzația că vrea să înainteze cu pași mult prea mici pe o cale care părea să fie pentru el o autostradă – omul chiar mi-a dat întotdeauna o senzație de siguranță teribilă în proză. Așteptam să ducă povestirea dincolo de anecdotă sau de forța „morală” a fabulei. Cartea *Celelalte povești de dragoste* este o colecție de pastile despre amor, unele memorabile, construite exact cum mă așteptam, fără scăpări, fără derapaje. Se citește rapid, e ca un caleidoscop pe care-l răsucești de cîteva ori și știi cam ce ar fi de așteptat. Singurul text care mi-a rămas înfipt ca o bornă în goana prin poveștile atipice de amor ale lui Teodorovici ar fi „Copiul-lup”. Un el și o ea aflați în voiajul de miere opresc mașina la un motel în care dau peste un fost iubit al ei, un tip agresiv care le strică tot cheful. După replici umiltoare pentru amîndoi, cei doi se baricadează în cameră și vorbesc despre ei, despre viața amoroasă de dinainte. Între timp, mitocanul apare și bate la ușă, țipă, urlă, dar nimic nu-i poate scoate pe cei doi din liniștea pe care și-o insuflă unul altuia. Frica e, mai ales la personajele masculine din proza lui Teodorovici, o savuroasă stare burgheză, o filosofie a autoconservării cu delicii vinovate.

Bineînțeles, am mai reținut personaje precum securistul retras la țară sau Sticlosu cel bătaș, situații precum o mică birfă între bărbați aflați la pescuit.

Dar am avut prea puțin material pentru un suflu normal, de lector împăcat. Îmi place masculul bonom, anti-macho, ascultător și scormonitor pe care îl propune Teodorovici în prozele sale, dar m-a deranjat preaputîntul mizei. Nu sînt un căutător de mari literaturi și de mari emfaze. Dimpotrivă. De data asta însă, m-am trezit cu un text închis în sine, care pare să se aperse de orice posibile reproșuri, construit cu multă-multă precauție. Sau poate voi fi fiind mult prea experimentat în lectură, viziune, ascultare a poveștilor de cuplu, cine știe.

Cecilia Ștefănescu, *Intrarea soarelui*, colecția „Ego. Proză”, Editura Polirom, 2008, 34.95 lei

Lucian Dan Teodorovici, *Celelalte povești de dragoste*, colecția „Ego. Proză”, Editura Polirom, 2009, 29.95 lei

BIBLIOTECA DIN PETRILA DE ION BARBU

Charles Dickens

MARILE SPERANȚE

Am aruncat *Suplimentul de cultură* în aer!

**SUPLIMENTUL DE CULTURĂ
SE AUDE LA**

**în fiecare vineri,
de la 20.00
cu Anca Baraboi și
George Onofrei**

Dincolo de Amazon

Ultima generație de poeți a avansat semnificativ în receptarea critică și publică, obținînd, prin unii dintre reprezentanții ei, o notorietate nu numai locală.

Marius Ianuș, Dan Sociu, Claudiu Komartin și alți autori tineri sînt activi în revistele culturale și pe net, iau și dau interviuri, intră în polemici; fac și desfac poezia autohtonă, cu o rîvnă ce nu trece neobservată. Bucureștii literari sînt un mediu propice pentru asemenea autopropulsări, fiindcă, orice s-ar zice, soarele afirmării personale tot din Capitală răsare.

Există însă pe lîngă aceste vedete metropolitane o serie

lirică întru totul competitivă artistic: poeți care, trăind în provincie, își asumă cu o anumită voluptate masochistă marginalitatea, încăpățîndu-se să fie „doar” poeți. Constantin Acoșmei și Marin Mălaicu-Hondrari, Dan Coman ori Ștefan Manasia fac parte din acest lot risipit pe întinderea provinciilor românești și închegat cu dificultate într-o imagine critică unitară. De fapt, ei nici n-ar trebui vîrșiți cu tot dinadinsul într-un format convenabil care să-i instituționalizeze și să-i facă buni la export. Cel care e „doar” poet se simte bine în hainele lui de zi și de noapte. Nu vrea să fie nici

importat, nici exportat, nici copiat, dar nici copiator al esteticilor la modă. Obsesia lui e să fie, pur și simplu, nu să figureze.

Din *Cartea micilor invazii*, al doilea volum al lui Ștefan Manasia, se poate vedea cum amplasamentul e transformat într-un crez literar și un program cu adresă polemică. „Scrie despre margin(al)i, din spre margine”, notează poetul despre el însuși. Manasia încearcă acum o desprindere de *Amazon*-ul debutului său, un volum dens și elaborat, vizionar și ceremonial în egală măsură. *Amazon* părea chiar, la scară, un fluviu colectînd într-un același debit aspectele

realității înconjurătoare și fantasmale personale, sordidul post-revoluționar și metaforele dintotdeauna. Ceea ce acolo era captat și adăugat, integrat și topit într-un discurs fluvial, dar extrem de bine controlat, e aici dispersat și ilustrat în mai multe registre lirice. Dacă termenul n-ar fi căpătat prin uzaj o semnificație care nu mai semnifică aproape nimic, aș spune că tînărul autor își deconstruiește lumea, evitînd astfel alunecarea în autopastișă și experimentînd în cîteva direcții.

Expresionismul rămîne paradigma dominantă, dar, în interiorul său, Ștefan Manasia distribuie și redistribuie accentele, căutînd varietatea acolo unde altădată urmărea unitatea. *Cînd tu vii*, cu a ei „apă aurie, acidă și moale”,

BUCUREȘTI FAR WEST

Daniel CRISTEA-ENACHE

deschide o fereastră spre intimitatea poetului care, cînd nu-și dorește regresia în copilărie, scrie versuri de dragoste pe șervețele. Unul dintre cele mai bune texte ale volumului este un astfel de poem intens, scris după ce resursele adevăratei iubiri s-au consumat: „azi m-am simțit prima oară bătrîn/ după ce am văzut filmul *bobby deerfield* al lui pollack/ dîndu-mi seama că nu am mai cunoscut de mult/ dragostea adevărată/ dragostea care face frescele vechilor biserici/

să transpire mirt/ (...) azi m-am simțit prima oară bătrîn/ cu creierul vlăguit și uscat/ cochilie albicioasă de melc/ tocurile ascuțite pe care se leagănă trecătoarele/ mi-au înnegrit pielea ca șocurile electrice// am ieșit apoi pe balcon am fumat mult sub prelată înserării/ aș fi vrut să plîng ori să sar în gol ca/ un personaj din ham-sun/ care nu mai reușea dracului să se înece/ în săculețul inimii scorojit am ascuns apoi totul/ totul”.

Nimic de adăugat.

DIABLOGURI

Veronica D. Niculescu &
Emil BRUMARU

Correspondență specială din Arca Fructelor

Veronica D. Niculescu: Timișoara mea. În curtea părinților – da, la oraș – în jurul unei mese din scînduri, unde e Arca Fructelor. Dimineața și seara, între gutui necoapte, smochine tocmai bune, vișine trecute, struguri, dar și roșii, dovleci, pătrunjel, leuștean, ornamente fine din pînze de păianjen, de văzut doar la ore înclinate. Orele prînzului în casă – caniculă –, simpatizînd cu pisica speriată de evantai.

Despre spital n-o să scriu nimic. A scris Alex Ștefănescu în Romlit 31 de parcă fusese chiar în salon cu mama. Etajul opt, lifturile care nu merg, vizitatori cardiaci alăturîndu-li-se pacienților operați, cu toții în pragul infarctului, târgi, asistente amețite, mai degrabă povestindu-și visele decît să-și facă treaba, și jurămîntul pacientului, în ultima zi, că n-o să mai vină aici nici cu forța. Că și dacă se va trezi în salvare, va sări din mers, o dispariție... Am citit uluită – era exact povestea mamei.

Pisica nu mîncă de-o săptămînă, de cînd e mama în spital, spune tata. Îi imit chemarea, alinturile ca niște triluri cam caraghioase, niște iodlere feline, și vine, și linge – doar că nu-i spun povești cu pitici –, și goleşte farfuria. Uita-seră s-o dezmiere...

Și poveștile tatei, în grădina întunecată – doar la lumina liliachie a desktop-ului cu brîndușe – povești de la pescuit, cu popîndăi ițindu-se cu zecile dintr-un mal înclinat, fuînd momeala, boabele de porumb din batistă, și cum îi striga el cu „cuțu-cuțu” (păi cum să strigi un popîndău?).

Și rugămintea mea – cînd mama a revenit acasă – rugămintea mea să se uite și ei la malul verde, nu tot la cel înnămolit, care te-nghite dacă-l privești insistent, și teama că nu vor asculta de copilul care nu știe de nici unele și stă aiurea acolo, în grădină, cu orele; ce-o fi făcînd ea, popîndaica?

» **Scîndurile de gard, cu vîrfurile zdrențuite de vreme, vechi, răspîndind un parfum disperat, ca un semnal al trecerii, trecerii vieții noastre, după ploaie...**

Emil Brumaru: Dimineața, în pînzele de păianjen, miraculos de fragile, vedeam boabele de rouă prinse, atîrnînd rotunde, aproape rupînd firele pînă la urmă rezistențe... Mă uitam uluit, ca la o bijuterie, orice mișcare mai bruscă, chiar o adiere, le-ar fi putut spulbera. Întotdeauna eram curios să ghicesc unde stă ascuns păianjenul ce lucrase atît de sîrguincios la ceva ce oricînd ar fi dispărut: poate doar privirea mea le salva încă o clipă!

Uneori apărea și Muțasca, ba chiar și Scămoșilă, călcînd prudenți prin iarba grădinii din spațele casei, ocolind grațios fructele căzute, putrezind lent, biziite de viespi sau de muște mari, albastrii, zgomotoase... Pisicile se alintau pe lîngă firele de iarbă, uneori le mînceau cu încăpățîinare! Ciuleau urechile cînd cădea cîte un fruct răscopt și o luau la goană, ascunzîndu-se în casă de pericolul neprevăzut...

Scîndurile de gard, cu vîrfurile zdrențuite de vreme, vechi, răspîndind un parfum disperat, ca un semnal al trecerii, trecerii, trecerii vieții noastre, după ploaie...

V.D.N.: Privirea poate salva pentru o clipă... Chiar așa este, ai senzația că numai văzute, privite atent, de aproape, lucrurile mici au sens, se împlinesc, și nu oricum, doar pentru tine, în împărăția ta secretă. Păianjenul meu sălășluia într-o crăpătură adîncă, o peșteră transversală care străbătea terasa unde era așezată masa. Gri, mare, cu alură de luptător anti-tero, cum n-am mai văzut niciodată; ne-am speriat unul de altul. „Avea cruce?”, a întrebat tata. N-avea. Ar fi fost și păcat. Era cît se poate de simplu. Scîndurile vechi... Sînt avocatul apărării lor, cînd toată lumea le vrea duse. Tata surde și știu că dacă nu s-ar fi lăsat de fumat, și-ar fi ascuns zîmbetul trăgînd dintr-o țigară.

Mai știți, mai știți cînd ați mers la furat de marmură, să puneți pe poteca pisicii, la Mircea Ivănescu acasă? Abia în poze am văzut ce mîndră pășea pisica tatei, din piatră în piatră...

Prăbușirea Casei Maartens

Geniul și zeița, romanul lui Aldous Huxley, începe cu distincția dintre realitate și ficțiune, prezentînd atît limitele realității, cît și limitele ficțiunii. Și totuși, cel mai aproape de realitate, spune Huxley, sînt ficțiunile care ar trebui să fie cel mai puțin adevărate.

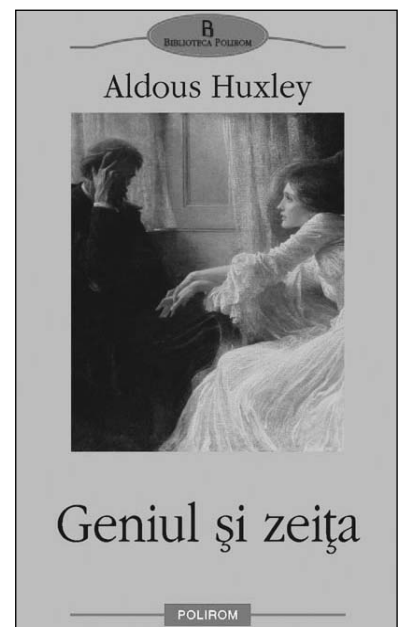
Bogdan Romaniuc

El dă ca exemplu romanul *Frații Karamazov* al lui Dostoievski: „Are atît de puțină noimă încît e aproape reală”. Altfel stau lucrurile atunci cînd vorbim despre ficțiunile „academice”, despre ficțiunea „chimiei” sau a „fizicii”, ficțiunea „istoriei” sau „filosofiei”. Printre aceste din urmă ficțiuni se numără și „ficțiunea biografică”. De fapt, întregul roman al lui Aldous Huxley este biografia sau

ficțiunea oficială (scriitorul pune semnul egal între cei doi termeni) a unui geniu, Henry Maartens, ironizat de altfel încă din primele pagini: „geniul bolnav”, „gînditorul solitar” „profesorul cu capul în nori”. Unele lucruri sînt prezentate încă de la început ca fiind fictive, cu argumentul că „realitatea totală e întotdeauna prea jenantă pentru a fi consemnată, prea lipsită de noimă și prea oribilă ca să rămîna neficționalizată”. Povestea spusă de John Rivers, discipol al lui Maartens (un laureat al Premiului Nobel), este o incursiune în trecut și un refugiu în amintiri („ca în gin sau amitalul de sodiu”). Deși poate fi o literatură de calitate, spune naratorul, întoarcerea la trecut, ca filosofie, nu ajută la nimic, este inutilă.

Trimiterile la Poe sînt peste tot în roman

John Rivers este un tînăr care a trăit toată viața în sinul unei familii habotnice, fiind crescut pe baza unor principii foarte stricte, avînd parte doar de constrîngerii și de „un sentiment cronic de vinovăție”. A învățat de la mama sa că cel mai frumos cadou pe care-l poate face un bărbat miresei este propria lui virginitate. Rivers a ascultat sfatul mamei și la douăzeci și opt de ani avea încă acest cadou pregătit pentru viitoarea sa soție, care întîrzie să apară. Într-o vară, după terminarea studiilor universitare, este invitat de celebrul profesor Henry Maartens să-și petreacă vara alături de el, în laboratorul de cercetări atomice. Pentru un salariu destul de mic, Rivers acceptă

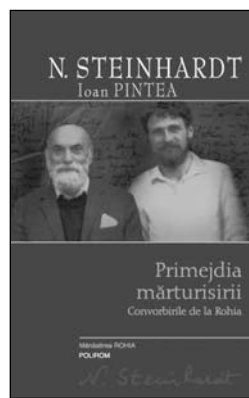
propunerea maestrului și pleacă în St. Louis. Pentru că nu își găsisese încă o locuință, tînărul absolvent este invitat să stea la familia Maartens. În casa profesorului, John își va dezvălui adevărata personalitate, devenind în scurt timp un membru de onoare al familiei.

Trimiterile la Poe sînt peste tot în roman, iar casa Maartens nu pare a fi decît o altă variantă a celebrei case Usher. Un roman în mare parte decadent, ce amintește de atmosfera din *Prăbușirea Casei Usher*: „Și ce miros de descompunere! Ce răcoare jilavă! Era ca și cum închipuirea lui Poe s-ar fi transformat într-o realitate sepulcrală. S-ar fi zis că pășisem în cavoul familiei Usher”.

Aldous Huxley, *Geniul și zeița*, traducere din limba engleză și note de Viorica Boitor, colecția „Biblioteca Polirom. Clasicii modernității”, Editura Polirom, 2009, 19.95 lei

SEMNAL

N. Steinhardt, Ioan Pinte, *Primejdia mărturisirii. Convorbirile de la Rohia*, ediție îngrijită, note, prefață, referințe critice și indici de Ioan Pinte, repere biobibliografice de Virgil Bulat, colecția „Seria de autor «N. Steinhardt»”, 280 de pagini, 36.95 lei

Opera integrală N. Steinhardt apare din inițiativa P.S. Justin Hodea Sigheteanul, Președintele Fundației „N. Steinhardt”.

Volumul conține dialogurile „Întrupate la Rohia” între autorul *Jurnalului fericirii* și Ioan Pinte, convorbiri care punctează o serie de momente esențiale ale itinerarului spiritual al lui N. Steinhardt. Redescoperim cultura românească din perioadele inter- și postbelice, N. Steinhardt evocînd numeroase personalități, precum Nae Ionescu, Mircea Eliade, Constantin Noica, Geo Bogza, Nichita Stănescu, Ioan Alexandru sau Mircea Cărtărescu. „O carte vie, plină de farmecul inteligenței și al sincerității... Este o carte-document care, împreună cu *Jurnalul fericirii*..., arată un destin de intelectual român în luptă cu «păcătoșenia» lui lumească și cu aspirația sa de a se «înduhovnici» prin Hristos.” (Eugen Simion)

„Am trăit cu voluptate de ucenic apropierea de Părintele Nicolae. Pentru mine el a fost Avva, Antrenorul. Antrenorul acesta nu a scos din mine un jucător de elită, pentru că m-a antrenat mai mult pe «marginile», dar, fără doar și poate, a scos din mine un iubitor de joc, de jucători. Admirația pentru marile spirite, pentru marile jocuri și jucători, pentru campioni o dețin, desigur, de la el. El numea cultura, ca și Huizinga, un mare joc.” (Ioan Pinte)

Au fost anunțate nominalizările pentru Premiile Radio România Cultural România Cultural

Luni, 23 martie, de la ora 19.00, la Teatrul Odeon din București va avea loc Gala Premiilor Radio România Cultural pentru anul 2008. „Suplimentul de cultură” a fost nominalizat la secțiunea „Reviste și suplimente culturale”. Anul acesta se vor acorda în cadrul Galei premii pentru zece secțiuni, precum și trei premii speciale.

» La categoria „Poezie”, nominalizații sînt: Svetlana Cârstean cu volumul *Floarea de menghină* (Editura Cartea Românească) și Sebastian Reichmann, autorul volumului *Mocheta lui Klimt* (Editura Cartea Românească).

» La „Proză” au fost nominalizate volumele: *Zilele regelui* de Filip Florian (Editura Polirom), *Foxtrot XX* de Răzvan Petrescu (Editura Cartea Românească), *Ultimele însemnări ale lui Mateiu Caragiale*

însoțite de un inedit epistolar precum și indexul ființelor, lucrurilor și întâmplărilor în prezentarea lui Ion Iovan (Editura Curtea Veche) și *Fantoma din moară* de Doina Ruști (Editura Polirom).

» La secțiunea „Film” au fost nominalizați regizorii Radu Muntean pentru filmul *Boogie*, George Dorobanțu pentru pelicula *Elevator* și Nae Caranfil, pentru filmul *Restul e tăcere*.

» La categoria „Teatru”, nominalizările sînt următoarele: Marcel Iureș, pentru activitatea sa teatrală și organizatorică de la Teatrul Act, Tompa Gabor și Alexandru Darie, pentru organizarea Festivalului Uniunii Teatrelor Europene – ediția 2008 și Andrei Șerban, pentru spectacolul *Spovedanie la Tanacu*.

» Nominalizații la secțiunea „Arte plastice” sînt: pictorița Angela Tomaselli, artista decoratoare Daniela Frumușeanu, pictorul Gheorghe Iacob și graficianul Mircia Dumitrescu.

» Pentru categoria „Muzică” au fost nominalizați violoncelista Laura Buruiană, violonistul Alexandru Tomescu și pianista Luiza Borac.

» La secțiunea „Educație și învățămînt”, lista nominalizărilor este următoarea: Aurora Luminița Stănescu, șefa secției Relații publice, marketing cultural și programe educaționale de la Muzeul Național de Istorie Naturală „Grigore

Antipa”; Elena Tudor, asistent cercetător la Muzeul Național de Geologie, coordonator al Proiectului școlar „Pămîntul în trei cuvinte: minerale, roci, fosile”; Valentin Grigore, președintele Societății Astronomice Române de Meteori; Ana Maria Iuga, cercetător la Muzeul Țăranului Român, coordonatorul serilor culturale din seria „Povestea vecinilor”; și Biblioteca Metropolitană din București – Filiala „Ion Creangă”.

» Nominalizații la secțiunea „Știință” sînt: general profesor doctor Dumitru Constantin Dulcan; Roxana Rădvan, doctor în fizică, directorul Centrului de restaurare a obiectelor de patrimoniu prin tehnici laser din București; și Narcis Avarvari, doctor în chimie la Universit  d’Angers din Franța.

» Publicațiile „Suplimentul de cultură”, „Cuvântul” și „Observator cultural” au fost nominalizate la secțiunea „Reviste și suplimente culturale”.

» La categoria „Emisiuni TV” nominalizările sînt: „Parte de carte” de la ProTv, „La porțile cerului” și „Arta.ro” de la TVR Cultural.

Cele trei distincții speciale acordate de Radio România Cultural sînt:

» **Premiul „In Memoriam Iosif Sava” care îi revine anul acesta sopranei Teodora Gheorghiu, solistă a Operei de Stat din Viena.**

» **Premiul „Lux Mundi” care i se va acorda poetului și traducătorului român stabilit în Franța Dinu Flămînd.**

» **Premiul de excelență, acordat în acest an prozatorului Mircea Horia Simionescu.**

DAMELE GAZETIERE

Emilia CHISCOPI

Love story la Dagîța

Cine spune că presa de acum un veac nu scria știri de senzație, nu avea relatări despre crime oribile, pasiuni ori scandaluri, se înșală amarnic. Aproape că nu e număr de ziar care să nu aibă o poveste pe care azi am încadra-o în seria „știrilor de la ora 5”. Fie că sînt articole mai mari sau mai mici, setea cititorilor de neobișnuit e satisfăcută. Citim în „Evenimentul de lași” despre lupte între moștenitori, case incendiate, crime îngrozitoare care tulburau liniștea orașului și care deveneau pentru cîteva zile subiectul de discuție mai important decît vizita regelui în cutare loc sau decît cutare eveniment de partid. E-adevărat însă că maniera de istorisire a cumplitelor drame era alta. Ziaristul înveșmînta întâmplările într-un voal de poezie și romanță, ceea ce le dădea un parfum aparte. Niște banale crime din lumea satului căpătau în coloana unui ziar mister, iar asta îi dădea o oarecare noblețe. O crimă comună era ridicată la rang de poveste extraordinară, demnă de a fi cunoscută de cititorii cultivați ai gazetelor acelor timpuri. Căci să nu uităm că la 1900 cititul ziarelor era încă o îndeletnicire elitistă.

Da, din acest punct de vedere, presa e mai jos pe soclu. Dar nu numai din vina ei, ci pentru că mult mai multă lume are acum acces la ea.

Pe 29 iulie 1900, „Evenimentul de lași” titra pe pagina a doua: „O feroasă dramă din iubire”. Numai cînd citești titlul și subtitlurile te cuprind fiorii: „Iubirea fatală. Cine sînt eroii. Gelozia. Chinuri îngrozitoare. Suferințele. Bănuielile. Dispărțirea. Hotărîrea supremă. Ziua fatală. Atentatul. Crimă oribilă. Sinuciderea. Lacul de sînge. Alarma. Arestarea. Amănunte de senzație”. Dar nu lași ziarul din mînă, ci vrei să cunoști drama.

Totul s-a întîmplat la Dagîța, „situată într-o poziție admirabilă, la o mică depărtare de oraș”. În acest decorațiv locuia o văduvă, Profira Ionescu. Era în etate ca de 30-35 de ani. „Bine făcută, înaltă și, dacă nu era așa de frumoasă, totuși avea ceva care te atrăgea, îți dădea senzații plăcute numai văzînd-o”. Tot în Dagîța locuia și un comerciant singur, Cristea Lazarovici. El era ca de 45 de ani, căci „începuse să încărunțească pe la tîmple puțin”. Cristea ducea o viață modestă din modestul său comerț. Iar Profira era clienta lui. Zilnic, îi călca pragul

băcăniei. „Azi așa, mîine așa, și un fel de simpatie reciprocă se născu între ei, care mai tîrziu se schimbă în iubire”. De la priviri cu subînțeles, s-a ajuns la mărturisiri aprinse. „Drăguța văduviță asculta cu plăcere cuvintele pline de foc ale bătrînului îndrăgostit.” Și uite-așa, „o epocă de fericire începu”. Întreg satul știa despre povestea lor frumoasă.

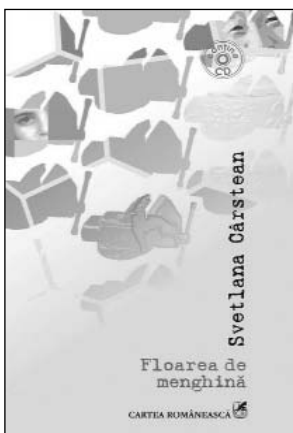
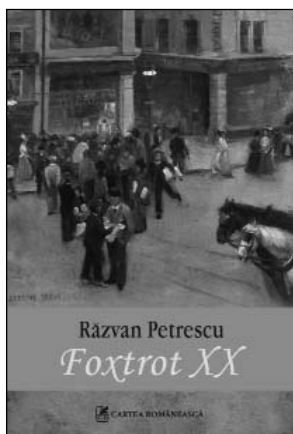
Dar, cum simpatia dintre cei doi se schimbă pe neașteptate în iubire, fericirea se preschimbă în iad. Iar asta nu se întîmplă tîrziu, ci după cîteva luni, cînd „germele geloziei încolți în mîntea bătrînului”. Cristea era pur și simplu torturat de ideile din capul său. Nu mai avea nici un moment de liniște. Nu știm de ce, căci nu avem nici un element în povestea din ziar spre a o bănui pe Profira de ceva nelalocul său. Știm doar că „gîndul că e înșelat se înrădăcinase întrînsul”. Nemaiputînd suporta, Profira îl părăsi. Dar asta a fost ca o confirmare pentru Cristea că avusese dreptate în gelozia lui. Așa că a decis să se răzbune pe cea care îi rănise sentimentele.

Ziua fatală sosi. Pe 24 iulie, Cristea o întîlni pe Profira în casa unei femei din sat. Bărbatul scoase revolverul, Profira încercă să se apere, iar glonțul o lovi în mîna dreaptă. Criminalul își pierdu cumpătul la vederea sîngelui, așa că își trase un glonte în tîmplă. Se cufundă într-o baltă de sînge, dar nu muri. Oamenii se alertară. La fața locului ajunseră procurorul și medicul județului. „Criminalul fusesse dus la spitalul Colțea din București, într-o stare desperată.”

Aceasta e povestea feroasă din iubire din praful de pe ulițele Dagîței. Nu știm cît e ficțiune și cît e adevăr, căci nu ne sînt dezvăluite mărturiile. Dar știm că acum o sută de ani, într-o zi de vară, liniștea satului a fost spartă de niște gloanțe de revolver.

Dacă nu ar fi nu s-ar povesti. Cititorii și-au primit porția zilnică de dramă.

» **Aproape că nu e număr de ziar care să nu aibă o poveste pe care azi am încadra-o în seria „știrilor de la ora 5”. Fie că sînt articole mai mari sau mai mici, setea cititorilor de neobișnuit e satisfăcută.**

Cinci volume în competiție la secțiunile de „poezie” și „proză”

ROCKIN' BY MYSELF

Dumitru UNGUREANU

Richard Wright

În turneul din 2006, David Gilmour îl prezenta simplu: „Domnul Richard Wright!”. Instantaneu, toți spectatorii aplaudau mai puternic, chiar ovaționau. Iar dacă erau așezați pe scaune, se ridicau în picioare și răpăiau din palme, așa cum n-o făceau la nici o bucată din concert. Nu-i nevoie să traduc motivarea acestui semn de respect.

Cînd am ascultat prima dată *Broken China*, discul lui Wright din 1996, am trăit ciudatul sentiment de regret că n-a fost editat sub sigla numelui Pink Floyd. Mi se părea că poate fi un fel de continuare a lui *The Division Bell*, că atmosfera piesei *Wearing The Inside Out* se prelungește în sunetul obținut de Rick și echipa din jurul său. Dar pe măsură ce repetam audia, devenea tot mai clar că acest disc e mai mult decît o clonă, un slide, o glisare a universului pinkfloydian. Excursurile pe clape, în care Wright a excelat mereu, au profunzimea unei nopți cu cerul îmbîcșit de nori, prin spărtura cărora se întrevede puzderie de praf interstelar, dincolo de fața întunecată a lunii... (Cer iertare cititorului pentru acest puseu literaturizant, reminiscentă a romantismului psihedelic!) Uneori linia basului coboară în profunzimile sufletului omenesc mult mai jos decît nivelul atins de Roger Waters în cîteva dintre compozițiile sale, atît de cunoscute încît se poate afirma că fac parte din patrimoniul cultural al omenirii. Și dacă versurile abstracte schițează confuzia din mintea cuiva care suferă anomalia și aberațiile vremurilor postmoderne, textura sonoră salvează personajul, ca și pe ascultătorul captivat, de la (con)damnarea eternă, fără drept de recurs, prezentă la Waters și într-o bună parte a culturii occidentale.

Richard Wright a fost nedreptățitul, omul de sacrificiu al grupului Pink Floyd. În situația lui sînt și alții, din trupe în care prim-planul era acaparat de vreun vocalist carismatic sau vreun duo de cantautori prolifici și cu priză la public. George Harrison, la Beatles, John Paul Jones, în Led Zeppelin, Bill Wyman, cu Rolling Stones, au trăit, probabil, nu puține frustrări datorate penumbrei în care îi împingeau alde Lennon-McCartney, Plant-Page, Jagger-Richards. Deja se poate spune că treaba asta e loc comun în peisajul rock. Nu mai puțin adevărat este că rolul

instrumentiștilor neglijați este absolut esențial pentru articlarea și definitivarea timbrului formației respective. Partitura clapelor n-a sunat niciodată mai bine ca sub degetele lui Wright, într-o compoziție Pink Floyd. Oricîte adjective aș adăuga în continuare, n-am să pot găsi tonul just, nuanța exactă, definiția corectă pentru una dintre contribuțiile fundamentale la arta muzicală contemporană. Ascultătorul să ia, de exemplu, versiunea piesei *Echoes*, executată în 26 august 2006, prezentă pe recenta apariție discografică David Gilmour – *Live in Gdansk* (2008, EMI). Pasajele de Hammond B3, de Farfisa și Korg, trecute prin difuzoare cu sistem Leslie, sună proaspăt și viguros, par compuse acum. Richard Wright însuși are o bucurie neascunsă de a cînta, aproape 25 de minute cît durează piesa și cît îl putem vedea filmat HD într-o baie de lumini și lasere ce-au făcut faima spectacolelor Pink Floyd. E ca și cînd una dintre cele mai reușite piese prog-rock regenerează trupul mușcat de cancer al celui ce-a contribuit decisiv la fericirea multor milioane de iubitori ai frumuseții pure!

Totdeauna mi-au plăcut eleganța și discreția lui Rick, mostre de fair-play englezesc. Unul jignit, în felul în care a făcut-o Waters cînd cu concedierea și reangajarea lui Wright pentru *The Wall*, ar fi protestat măcar de formă. Prea subtil pentru lumea showbiz, Richard Wright a preferat să exploreze universul clapelor și-al tehnicii, cu indiferența și umorul tipic societății ce l-a consacrat.

La șase luni de la deces, un mic elogiu alături de-o floare pe mormînt!

Muzica 2/2008

SCRISOARE PENTRU MELOMANI

„Muzica nu trebuie înțeleasă, ea trebuie ascultată” (Hermann Scherchen)

Victor ESKENASY, Praga

Am primit de la Cluj cel de-al doilea număr pe anul 2008 al revistei „Muzica”, tipărită la Editura Presei Universitare clujene, în seria „Studia Universitas Babeș-Bolyai”. Este, vădit, o publicație pentru profesioniștii muzicii, și nu pentru simpli melomani,

și se străduie în continuare – articolele sînt publicate numai în limbi de circulație internațională – să-și facă loc pe o piață muzicologică internațională. Fie și doar din acest motiv, efortul de a pune pe picioare o asemenea publicație merită semnalat.

Articolele sînt grupate tematic, începînd cu *Estetică-Filosofie, Istoriografie, Interpretare, Muzică religioasă, respectiv Muzică populară, și Analize muzicale*. Acestui ultim segment îi aparține mai bine de jumătate din revistă, nucleul central al analizelor constituindu-l, ca și în primul număr, opera compozitorului Eduárd (Ede) Terény. Ecaterina Banciu de la Academia de muzică „Gheorghe Dima” se ocupă de Concertul pentru vioară și orchestră de coarde și percuție *Tribut lui Mozart*, compus cu ocazia celebrării celor 250 de ani de la nașterea compozitorului. Un concert, spune autoarea, pe care „Mozart l-ar fi compus dacă ar fi trăit în spațiul și timpul nostru”.

Redactorul-șef al revistei, Gabriela Coca, își continuă exegeza operei lui Terény scriind pe tema Mono-operei *La Divina Commedia*, conținut și forme ale părții I, *Inferno*, și semnalînd relația cu cele 25 de picturi ale compozitorului, intitulate *Dantesca*. În sfîrșit, de ideile teologice și estetice ale lui Terény se ocupă Anamaria Mădălina Hotoran, de la Universitatea Emanuel din Oradea, luînd ca temă „Viziunea apocalipsului în lucrarea *Die Gottestrompeten*”.

Alte analize au ca subiect primul cvartet al lui Ligeti (Bianca Țiplea Temeș), „Paradigmele corelației text-muzică în opera lui Purcell”, *Dido and Aeneas* (Adel Fekete) și *Trubadurul* lui Verdi (Julia Köpeczi Kirkosa).

Secția de istoriografie muzicală conține două reluări ale unor articole deja apărute, semnate de Nicolae Gheorghită și Mirela Mercean Țarc, un studiu despre muzica de orgă din Franța secolului al XIX-lea (Noémi Bognár), aparent parte a unei lucrări de licență sau doctorat, și „o scurtă istorie a noțiunilor de «consonanță» și «disonanță»”, de Lucia Cristina Măniuț, de la Universitatea Națională de Muzică din București. Ar mai fi de adăugat, la secția de

muzică religioasă, studiul Evei Péter despre cîntecele funerare reformate, iar la cea de etnologie muzicală, pe cel al lui Zoltán Gergely despre colindele tradiționale din nordul Cîmpiei Transilvaniei.

Este, cert, vă spunem, un efort laudabil de a întocmi o asemenea revistă, cu speranța că dincolo de împlinirea normei de publicații a cadrelor universitare, studiile își vor găsi un public în generația de studenți actuală și un ecou în lumea științifică din străinătate. Aș fi desigur curios despre, și poate că și-ar avea locul în revistă, semnalarea publicațiilor cu tematică asemănătoare primite la schimb, mai

ales din țările Europei centrale și răsăritene. Tentația de a privi doar spre Occident nu a dispărut încă, în dauna unor cercetări în sfere de interes comun în estul Europei. Muzica nu face excepție. În general, ar fi utile, spre informarea studenților și stimularea lor, atît o listă de cărți noi în domeniu, cît și o secțiune de recenzii și semnalări de periodice și cărți de muzicologie. Într-o epocă în care cultura se mărginește adesea la Internet și muzica descărcată de pe diverse site-uri, a ține în mînă o carte sau o revistă de specialitate tînde să devină un gest pretios, ce trebuie, mai este nevoie de spus?, încurajat și instilat generațiilor viitoare.

» Tentația de a privi doar spre Occident nu a dispărut încă, în dauna unor cercetări în sfere de interes comun în estul Europei. Muzica nu face excepție.

Pisicile aristocrate și cîinii nobili

Pe Mao l-am auzit înainte să îl văd, într-o seară ploioasă și rece, plîngînd la colțul străzii, sub lumina ireală a unui felinar. Ales după îndelungi chibzuințe și botezat (previzibil) după faimosul lider politic din țara sa de origine, shar-pei-ul negru a ajuns la noi din Ungaria în condiții deplorabile. După aproape doi ani, e grăsun, alintat, fericit, căpos și poznaș, doarme cu stăpînii lui în pat, mănîncă ciocolată și cartofi prăjiți, necăjește motanul și fură prosoapele din bucătărie.

Iar dacă fotografia lui stă pe birou înrămată, i se serbează ziua de naștere și i se cumpără cadouri de Crăciun, de ce nu i s-ar picta și un portret? Italianca Daniela Ria este celebră pentru tablourile în care înfățișează pisici și câini în ipostaze aproape umane. Să nu zîmbiți zeflemitor, Daniela nu stă pe faleză sau în parc, creionînd rapid un portret-souvenir micilor necuvîntătoare. Deși cîndva, dornică să iasă din circuitul oarecum exclusivist al galeriilor, și-a vîndut arta și în stațiuni de odihnă... Tablourile ei sînt realizate în culori tempera pe lemn, iar prețurile pentru o asemenea operă de artă pornesc de la 2.500 de dolari.

Avînd în spate o uluitoare moștenire artistică – 300 de ani în care familia sa a slujit artele vizuale, printre înaintași numărîndu-se pictori italieni precum Chiodini sau Pessina –, Daniela Ria a studiat la Academia de Arte Frumoase Brera din Milano și a devenit curînd o răsfațată a galeriilor italiene. De ce a ales să se specializeze în portrete făcute prietenilor necuvîntători? Pentru că, spune ea, iubește animalele „din tot sufletul”.

„Am considerat întotdeauna cîinii și pisicile ca pe adevărați tovarăși de viață care m-au urmat necondiționat în fiecare clipă, cu credință și răbdare. După cum spunea Byron, poetul englez, cîinii au «toate virtuțile omului, în afară de viciile sale». E un adevăr incontestabil. Pentru cei care nu iubesc animalele poate părea stupid să pui suflet în relația pe care o ai cu ele, dar ceilalți mă înțeleg cu siguranță.”

Tablouri cu suflet

Preocupată să redea întocmai caracterul și trăsăturile unui animal de companie, Daniela Ria îl înfățișează într-o postură demnă (și solemnă), îmbrăcat în mătasuri ori catifele și aureolat de un aer de noblețe. Așa au apărut seriile *Aristocani*/*Aristodogs* și *Nobilgatti*/*Noblecats*.

DISPLAY

Diana SOARE

Diplomați respectabili, demoazele grațioase, generali solemnii, ducese elegante, ambasadori laudăroși, contese gingașe și negustori rotofei. Siameze, terrieri, persane sau bulldogi. „De fiecare dată cînd pictez un animal, o fac cu aceeași grijă cu care aș picta un om, încercînd să surprind sufletul ascuns dincolo de privire. Ținînd seama de sentimentele pe care le nutresc cîinii față de stăpînii lor și de emoțiile prin care sînt capabili să treacă, sînt convinsă că au suflet”, susține artista. Din fotografiile pe care i le trimite clienții, alege cu grijă o anumită expresie, o privire, o grimasă pe care să o redea personajului de pe pînză, investindu-l astfel cu emoții și inteligență, apoi plasîndu-l într-un decor istoric adecvat poveștii. Bibliotecii victoriene, peisaje de munte, catedrale gotice sau parcuri verzi, haine de brocart și redingote, rochii vaporozose și pălării elegante, mănuși, camee, bastoane cu minier argintat sau epoleți strălucitori. O lume

aproape verosimilă, în care chipul melancolic al unui cocker sau privirea languroasă a unei birmaneze își găsesc locul firesc, fără stridențe.

„Pentru a face portretul unui animal, nu e suficient să știi să pictezi”, explică Ria. „Trebuie să cunoști morfologia subiectului, originile sale, temperamentul și comportamentul, la fel de precis precum ai studia un om. Trebuie să ajungi să-l înțelegi, să îi vorbești, să îl privești în ochi și să descifrezi ce se ascunde acolo. Abia apoi îi poți reda sufletul prin culoare.”

Catalogate drept excentricități sau, dimpotrivă, apreciate cu duioșie, tablourile artistei italiene nu pot nicidecum lăsa privitorul indiferent. „Probabil că ceea ce mă definește este tabloul creat din îmbinarea reprezentării fidele cu imaginația, rezultatul estetic urmîrit fiind întotdeauna – și exclusiv – o emoție vizuală.” Iar 2.500 de dolari pentru o emoție, trebuie să recunoașteți, sînt un chilipir.

VOI N-AȚI ÎNTREBAT fără zahăr VĂ RĂSPUNDE

BOBI

Vigilența marginală

– Dacă e să mă iau după gipies nu mai avem mult, cam două ore jumate. Să scăpăm mai repede de porcăria asta, că începe să se împuță și îmi pierd răbdarea. Dormi, te doare-n buci. Unul conduce și altul se relaxează. Asta e, dacă mi-o trebuie șoferie, șoferie am gă... băga-mi-aș, scoală-te! Ce mai vrea și asta?

– Bună seara, agentul Cristescu sînt, de la secția 12, documentele, vă rog. Nu, nu-i nevoie să coborîți. Pe vremea asta nici cîinii nu stau afară, morții mă-sii cu ploaia lu' Pazvanti Chiorul și puștile lu' Pește Sărat. Ce curu' meu s-o trezit și ăștia să spargă depozitul de armament? Că doar nu cred că mai funcționa vreuna. Doar ca să ne pună pe noi cu curul în ploaie. Stați așa să văd... mașina de Suceava, am un cumătru în Suceava, mare bulangiu. Permisul... în regulă, asigurare... nu mă interesează, stai că îți udă actele. Ptiu, ploaie! Uite așa stăm de trei săptămîni să căutăm acu' în carul cu fin. I-am spus lu' șefu' să ne lase cu radarul, că mor copiii de foame, el nu, că îl freacă și pe el ministerul. Ce aveți în portbagaj?

– Acuma să vă spun sincer, domnule căpitan, am făcut și eu un ciubuc, ca să-i zic așa. Erau trei țigani la Grajduri, cred că au furat un porc, că l-au tăiat în drum și îl vindeau foarte ieftin.

Mîine face fiu-miu doișpe ani și m-am gîndit să-l cumpăr, că la Metro s-a făcut trei sute cotletul, iar eu ca șofer...

– Stai, omule, liniștit, ce treabă am eu cu țiganii. Dacă românii îs proști, să-i fure, că doar n-or să intre în curtea mea, că-i sparg. În fața mea nu suflă nici un indian.

– Păi, mi se pare și normal, că doar aveți autoritate, nu face fiecare ce vrea. Mie îmi pare rău, nu am vrut să-mi fac probleme pentru un pumn de șoric, am pus botul ca fraierul, oare să mă duc să-i denunț?

– La Grajduri? nu, că îl știu pe șeful de post, că rahat să-l mai scoți și pe el prin ploaie să ia amprente și să caute urme de căcat de porc? Lasă-l să-i priască omului cina, că-și cresc ăștia alți porci, ce altceva au de făcut? Măcar să nu am un coleg pe conștiință. Hai, drum bun și mulți ani lu' băiatul tău.

– Mulțumesc frumos, chiar o să-i transmit, el se bucură. Sănătate, numai bine!

Să-mi bat copiii, cum naiba nu au ăștia treabă pe acasă? Dacă nu ploua, trebuia să-i zbor creierii prostului. Ți-o plăcut faza cu porcul? Trebuia neapărat să oprim la ieșirea din oraș, să verificăm dacă nu s-o vărsat vreo ladă cu grenade. Dai o bere?

Suplimentul DE CULTURĂ

Marcă înregistrată – Editura Polirom și „Ziarul de Iași”. Proiect realizat de Editura Polirom în colaborare cu „Ziarul de Iași”. Se distribuie gratuit împreună cu „Ziarul de Iași”.

Adresă: Iași, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 3, CP 266, tel. 0232/ 214.100, 0232/ 214111, fax: 0232/ 214111

Colectiv editorial: Emilia Chiscop, Florin Lăzărescu, Lucian Dan Teodorovici (senior editor)

Redactor-șef: George Onofrei

Redactor-șef adjuncți: Anca Baraboi

Secretar general de redacție: Florin Iorga

Rubrici permanente:

Adriana Babeți, Bobi și Bobo (Fără zahăr), Emil Brumaru, Ruxandra Cesereanu, Emilia Chiscop, Mădălina Cocea, Daniel Cristea-Enache, Radu Pavel Gheo, Casiana Ioniță, Florin Lăzărescu, Diana Soare, Lucian Dan Teodorovici, Luiza Vasiliu, Constantin Vică.

Carte: Doris Mironescu, C. Rogozanu, Bogdan-Alexandru Stănescu.

Muzică: Victor Eskenasy, Dumitru Ungureanu.

Film: Iulia Blaga. **Teatru:** Mihaela Michailov.

Arte vizuale: Matei Bejenaru, Marius Babias.

Caricatură: Lucian Amarii (Jup).

Grafică: Ion Barbu. **TV:** Alex Savitescu.

Actualitate: Robert Bălan, R. Chiruță,

Ciprian Nedelcu, Veronica D. Niculescu,

Elena Vladăreanu.

Publicitate: Oana Asaftei, tel. 0232/ 252294

Distribuție / Abonamente: Mihai Sărbu, tel. 0232/ 271333. Media Distribution S.R.L., tel. 0232/ 216112

„Suplimentul de cultură” este înscris în Catalogul presei interne la poziția 2378. Pentru abonamente vă puteți adresa oricărei Agenții Rodipet din țară sau oricărui oficiu poștal. Cititorii din străinătate se pot abona la adresa: export@rodipet.ro.

Tarife de abonament: 18 lei (180.000) pentru 3 luni; 36 lei (360.000) pentru 6 luni; 69 lei (690.000) pentru 12 luni

Tipar: Print Multicolor

Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolului îi aparține autorului » „Suplimentul de cultură” utilizează fluxurile de știri NewsIn » Manuscrisele primite la redacție nu se înapoiază

ENȚICLOPEDIA
ENCARTA
Luiza VASILIU

„The Wrestler“

FILM

Iulia BLAGA

Definiții metaforice

Nu știu cum se face, dar deîndată ce ni se pare că ne descurcăm acceptabil la pus cuvintele unul lângă altul, ne a-runcăm la metafore. Uneori, ne oprim la timp și ne vedem de lungul nasului, alteori mergem atât de departe, încât reușim să otrăvim aerul de fiecare dată când deschidem gura. Sint însă momente în care nu ne putem descurca fără metafore. Antoine Berman, într-un eseu apărut la Seul în 1999 (*La traduction ou l'auberge du lointain*), susține că avem mult mai puține definiții conceptuale ale actului traducerii decât metaforice. În plus, mai sînt formulate și-n termeni negativi. De ce? Vă las pe dvs. să decideți, după ce veți fi aruncat o privire peste următoarele definiții (transpuse atent în limbaj enciclopedic). Cervantes spune că cititorul de traduceri e asemenea celui „care privește din dos tapiseriile de Flandra: deși încă se mai văd figurile, ele sînt pline de fire care le întunecă, astfel încît nu se pot desluși în strălucirea lor originală”. Boileau folosește un alt exemplu: „Dra. de Lafayette, femeia cea mai deșteaptă din Franța și cea care scria cel mai bine, compara un traducător prost cu un lacheu pe care stăpîna lui îl trimite să-i facă un compliment cuiva; ceea ce stăpîna va fi zis în termeni politicoși, lacheul o va spune grosolan, masacrînd limba”. Geometrul lui Montesquieu îi răspunde astfel celui care îl anunță că în sfîrșit a terminat o traducere din Horațiu la care lucrase 20 de ani: „– Dar cum! Domnule, de douăzeci de ani dvs. nu mai gîndiți? Vorbiți în locul celorlalți, iar ei gîndesc pentru dvs.” și încă „Nu semănați defel cu geniile sublime pe care le travești: căci în timp ce dvs. traduceți mereu, pe dvs. n-o să vă traducă nimeni”. Goethe compară traducătorii cu peștorii plini de zel, dna. de Staël vorbește în sentințe („O muzică făcută pentru un instrument nu se interpretează cu succes la un instrument de alt tip”), Gide (el însuși traducător de Goethe și Shakespeare) vede în traducător un „călăreț care-și forțează calul să facă mișcări nefirești”, iar Nabokov (cărui traducerea lui *Evgheni Oneghin* i-a luat cîțiva ani buni) pufnește așa: „Traducerea? Pe o tavă/ capul palid și schimonosit al unui poet,/ strigăt de papagal, pâlăvrăgeală de maimuță,/ profanare a morților”. În numele tuturor tălmăcilor din toate timpurile, protestez. Și cer definiții, dacă nu conceptuale, măcar metaforice- pozitive. Aveți vreo propunere?

Începe printr-o tuse pe ecranul întunecat. Pînă să-i vedem figura lui Mickey Rourke, îi vedem spatele un pic adus, acoperit de o geacă bleumarin, ca un cojoc, și coada blond-oxigenată. Darren Aronofsky nu îndrăznește să-l filmeze frontal, de parcă s-ar teme să nu-l rănească și mai mult pe acest *tough guy* cu sufletul țândări.

Mickey Rourke face în *Luptătorul* cel mai bun rol al său de pînă acum și unul dintre cele mai bune din istoria cinematografului. Aduce în personaj dezolarea durului care și-a tăiat punțile cu cei din jur, care a ars tot ce-a putut, inclusiv pe sine, și care se trezește la o cumpănă. O problemă gravă de sănătate îi oferă eroului, de fapt, șansa salvării a ce mai poate fi salvat. Randy, luptătorul de wrestling care cîștigă mai puțin decît costurile rulotei în care stă, are ocazia unui nou început. Ar putea să se împace cu fiica de care a uitat cu mult timp în urmă. Ar putea avea o relație pe bune, mai mult decît un lap dance, cu femeia de la clubul de striptease care știe și ea cum e să-ți pierzi cota din pricina vîrstei. *The Wrestler* mi se pare cel mai bun film american al anului trecut și unul dintre cele mai reușite filme americane în general. Dintre atîtea producții făcute pe rețetă, cu artificii care și-au pierdut de mult eficacitatea, cu bani sau/și cu un efort de producție care e profesionist, dar care ține de industrie și nu de artă, filmul lui Aronofsky se detașează prin autenticitate, modestie și perfecta stăpînire a mijloacelor. Ca și *Slumdog Millionaire/Vagabondul milionar* (dar aici se oprește asemănarea) a fost făcut cu bani puțini. Numele lui Mickey Rourke încetase să mai constituie o garanție. Lipsa fondurilor s-a pretat

însă pe cerințele poveștii. Și ca realizare, filmul e economicos. Nu e nimic în plus, nici în dialog și nici în reacțiile personajelor. Suficient cît să empatizezi cu eroul și să-i ții pumnii strînși să reușească să se rupă de drogul spectacolelor de wrestling, singurul care-l pune în centrul atenției, dar care i-a devenit fatal.

Rourke e genial, iar filmul la fel

Fără a plusa cu propria dramă, cu propria nevoie de a reveni în centrul atenției, Mickey Rourke joacă la milimetru, se investește cu totul în personaj, dar își ține biografia în spatele ecranului. Nu îl vezi pe Mickey Rourke violentul, dificilul, ratatul, ci pe Randy the Ram care îi seamănă foarte bine, dar care are niște răni atît de supurînde și atît de adînci încît se vîd din felul în care merge, gesticulează sau pur și simplu stă. Ți se rupe inima de el, dar nu i-ai spune-o pentru că nu pare genul care trebuie mîngiat pe frunte. Și, dacă n-ar fi boala, nici nu și-ar recunoaște singurătatea. Ai putea scrie pagini despre privirea lui cînd șeful magazinului unde cere de lucru, un pitic șmecher care altădată și-ar lua-o imediat în freză, rîde de el. Dar Randy are nevoie de

Luptătorul/The Wrestler. Regia: Darren Aronofsky. Cu: Mickey Rourke, Marisa Tomei, Evan Rachel Wood

slujba de la raionul de mezeleri. Nu poate riposta, iar privirea lui amestecă și furie înghițită, și amărăciune, și jenă, dar mai ales un fel de detașare. „Uite-l și pe prostul ăsta”, pare să spună. „Habar n-are care sînt lucrurile cu adevărat importante.” Nimic nu te face să crezi că Randy a fost un om bun, dimpotrivă, dar felul în care Aronofsky și Rourke îl înfățișează trezește în tine rezervele de umanitate. Fiecare merită o doua șansă, iar filmul are multă generozitate pe

care o simți emanînd ca aburii din eroul umflat cu steroizi. Dacă n-ar fi dat de greu, poate că Randy n-ar fi devenit atît de sensibil și de generos, dar nu poți să nu-l iubești cu înfățișarea lui de rocker puriu cu tot, cu muzica anilor '80, singura pe care o acceptă, cu fața lui plină de tranșee pe care și-o bronzează la solar, și să nu-i dai tu, spectator uns cu toate alifiile, toate șansele pe care i le poți da. Rourke e genial, iar filmul la fel.

Temă pentru acasă

Am intrat la oră ca de fiecare dată: speriat de cele treizeci de perechi de ochi care abia așteaptă să-mi analizeze fiecare gest, să-mi caute punctul slab și să lovească acolo cît de tare pot.

Am strigat catalogul. Vreo zece lipseau. Începuse munca la cîmp.

Am anunțat că vreau să le văd temele. De data asta le făcuseră toți, ba chiar era bătaie cine să citească primul. Le predasem cu o oră înainte scrisoarea și le dădusem următoarea temă: „Ești plecat în străinătate și muncești acolo. Scrie, după model, o scrisoare părinților tăi (despre tine, despre ce faci acolo)”. Se părea că asta le-a stîrnit imaginația. I-am

liniștit și le-am promis că-i ascult pe toți.

Am ascultat aproape jumătate de oră variațiuni pe aceeași temă: „Dragă mamă, dragă tată. Sînt... aici, cîștig foarte bine... atît, vin în curînd acasă cu... atîtea tiruri de ajutoare”. Difereau doar țara, suma – imensă! – de bani cîștigați și numărul tirurilor.

Am început să le predau metonimia și sinecdoca. S-a auzit o bătaie în ușa.

A intrat plîngînd o fată care era de obicei printre cele mai voioase – energică chiar, de cele mai multe ori – din clasă. S-a dus și s-a așezat în banca ei.

N-am mai întreat-o de temă.

– Ce-ai pățit?

Bocea. S-a ridicat unul neîntreat și-a răspuns:

– Aseară s-a mbătut tătă-su și-a bătut-o iar pe măică-sa. Măică-sa a zis că azi se omoară singură, cu cuțitu’.

Am rugat-o pe colega ei de bancă să meargă împreună cu ea acasă și s-o păzească pe măică-sa să nu se sinucidă. Au plecat și eu am terminat de predat metonimia și sinecdoca. Nu le-am mai dat temă pentru acasă.

În pauză, le-am spus povestea colegilor din catedră și i-am rugat să nu le treacă absent în catalog celor două fete.

– Poate-o ajută Dumnezeu să nu se-omoare, a

TRIMISUL NOSTRU SPECIAL

Florin LĂZĂRESCU

spus profesorul de religie, preotul satului.

– Care Dumnezeu? Ce tot atîta-n sus și-n jos cu el, pîrinte? a întreat cineva. Ția-s animale, dacă nu bagi educație în ei.

După ore, în drum spre casă, m-am întîlnit cu fata respectivă. Nu-și recăpătase voioșia, dar nici tristă nu părea.

– Ei?

– I-a trecut, gata-i.

Am remarcat că sîntem în dreptul magazinului mixt din sat. Unul din acelea cu de toate, de la cuie și farfurii la haine, mîncare, dulciuri și pînă la jucării de tot felul. Am scos

portofelul și i-am dat fetei cea mai mare bancnotă din el.

– Uite, ia ăștia și cumpără-ți ce-ți dorești tu cel mai mult și mai mult.

Practic, putea cumpăra un sac de chestii.

A ieșit fluturînd fericită deasupra capului o cutie cu pateu de ficat dintr-alea cu cheiță.

– Vreți și dumneavoastră? m-a întreat.

Nu mai țin minte numele mic al fetei, ci doar pe cel de familie. Și-am aflat peste ani, din presă, că măică-sa s-a sinucis înfîngîndu-și un cuțit în burtă.

Practic, și-a făcut harakiri.

ISSN 1584-8272

9 771 584 827 000 221